National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
OCT 4 1979
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

RAHVUS-
VAHELINE
LASTE AASTA

Nr. 69 (2608) XXVIII aastakäik — Teisipäeval, 18. septembril 1979 — Tuesday, September 18, 1979 — Üksiknumbri hind 40 centi

Free Europe ja Liberty saatejaamad Washingtoni

Loodetakse kulusid kokku hoida 4,7 miljoni dollari ulatuses — Saatejaamade personalid ei poolda jaamade ületoomist Euroopast Ameerikasse

WASHINGTON — Ameerika Ühendriikide Kongressis on tekkinud kavatsus Vaba Euroopa ja Vabaduse raadiosaate (Radio Free Europe/ Radio Liberty) ületoomiseks Münchenist Washingtoni, et sellega kulusid kokku hoida. Küsimuse kohta võtab pikemalt sõna ajaleht „The Washington Star" oma 18. augusti numbris, kes analüüsib ületoomise võimalusi ja mainib, et Münchenis mõlemate saadete juures töötavate teenistujate intervjuude põhjal tähendaks üleviimine Washingtoni nende saadete likvideerimist.

Ületoomine ei hõlmaks umbes 500 inimest, kes tegutsevad saadete tehnilistes osakondades Lääne-Saksamaal, Portugalis ja Hispaanias, kuid see haaraks sadu inimesi, kes tegelevad saadete koostamisega ja nende edasi andmisega.

Saadete toomine Washingtoni on puht majanduslik probleem, kuna kalkulatsioonid kinnitavad, et iga saatejaamade teenistuja läheb Saksamaal Ühendriikide valitsusele kaks korda nii palju maksma kui Washingtonis.

Vastavate kalkulatsioonide alusel hoiab Ühendriikide valitsus saadete ületoomisega Ühendriikidesse aastas kokku umbes 4,7 miljonit dollarit. Carteri administratsioonis on ületoomist juba varem kalkuleeritud kuid siis jõuti seisukohale, et saadete toomine Washingtoni oleks seotud kahjustavate poliitiliste komplikatsioonidega.

Eriti kaotaksid saated oma värskuse poliitilise relvana, kuna Münchenist on võimalik koheselt Ida-Euroopas toimuvatele sündmustele reageerida ning neid kiiresti kommenteerida.

Möödunud aastal kerkis aga ületoomise küsimus uuesti päevakorrale kui valitsusele selgus, et saated lähevad Ühendriikidele maksma 80 miljonit dollarit aastas. Ületoomine Washingtoni võeti uuesti uurimisele ja kaalumisele kuid sellele olid kategooriliselt vastu saatekavade koostajad ja toimetajad, kes rõhutasid, et saated kaotavad sellega oma akuutsuse ja löögijõu.

Umbes pooled saadete juurde rakendatud inimestest on Ühendriikide kodakondsuse omandanud emigrandid või riigikondsuseta isikud, kes ei ole üldse või on väga vähe aega elanud Ühendriikides. Arvatakse, et umbes pooled nende hulgast ei tule majanduslikel, perekondlikel ja teistel põhjustel Ühendriikidesse, mis oleks suureks kaotuseks 22-es keeles edasi antavatele saadetele, kuna kõik need inimesed on omal alal suured eksperdid ja asjatundjad.

Mõlemad saatejaamad rajati külma sõja perioodil 1950-nendatel aastatel ning tegutsesid eraviisiliste toetuste ja CIA summade abil.

CIA lõpetas saatejaamade finantseerimise 1971. aastal ning need anti Board for International Braoadcastingu kontrolli alla 1974. aastal. Vajalikud summad saatejaamade käigus hoidmiseks määrab Kongress. Radio Free Europe on mõlemast saatejaamast suurem ning annab oma saated edasi viies — bulgaaria, tshehhi, ungari, poola ja rumeenia — keeltes. Radio Liberty annab edasi venekeelseid saateid ning lisaks veel saateid 16-es keeles, nende hulgas ka eestikeelsed saated.

Eesti kooli algus oli suureks sündmuseks esimese klassi õpilastele. Pildil Rita Läte, Leena Kalvik ja Lehti Leesment pärast seda kui isa-ema oma registreerimislehed täitnud.

Foto: Vaba Eestlane

Tasavägine valimislahing Rootsis

Esialgsete andmete järele oli sotsialistidel-kommunistidel uues parlamendis ühe kohaline enamus

STOKHOLM — Rootsi möödunud pühapäeval toimunud parlamendivalimised kujunesid oodatult ägedaks valimislahinguks, kus lõplikud tulemused ei olnud veel selgunud esmaspäeva hommikuks. Elektronarvutite abil tehtud kokkuvõtete kohaselt saavutas sotsialistide ja kommunistide blokk parlamendis ühe kohalise enamuse — 175 kohta parempoolsete, keskerakonna ja liberaalide 174 koha vastu — kuid see olukord võib veel muutuda, kuna välismaalt posti teel saabunud 75.000 valija hääled olid veel lugemata ja arvestamata.

Huvi valimiste vastu oli erakorraliselt suur, kuna sotsialistid tegid suuri pingutusi, et kesk- ja parempoolseid erakondi võimult kõrvaldada. Kuigi aatomienergia jõujaamade küsimus oli valimisvõitluselt kõrvaldatud selle küsimuse andmisega hiljem rahvahääletusele,

kujunesid majanduslikud probleemid ja maksud siiski põlevateks küsimusteks ja andsid valimislahingutele erakorralise pinevuse.

Seni võimul olnud kodanlised erakonnad olid oma sotsiaalpoliitika teostamisel väga ettevaatlikud ning jätsid alles kõik sotsialistide poolt rakendatud heaolu ja sotsiaaltoetuse programmid, mis võttis sotsialistide käest nende trumpkaardid.

Hääletamisel langesid valijate poolt kumbagile blokile antud hääled peaaegu täpselt pooleks ning mõlemaid võistlejaid lahutas ainult 0,1 prots. äraantud häältest. Valimistel oli eriti edukas konservatiivide partei endise majandusministri Gösta Bohmani juhtimisel.

Samal ajal sai suurte tagasilöökide osaliseks keskpartei, mille juht Thorbjurn Falldin võttis kritiseeriva hoiaku aatomenergia jõujaamade vastu.

Rootsis korraldatakse eelolevas märtsis rahvahääletus, mis annab võimaluse rahval otsustada, kas Rootsi ehitab juurde uusi aatomienergia jõujaama või loobub nende ehitamisest.

Liikumislavastuse väike ruum tekitab muret

Torontos arutati ESTO-80 liikumislavastuse probleeme

Möödunud neljapäeval toimus Eesti Majas ESTO-80 peakomitee rahvatantsu ala juhi Udo Tohveri Torontosse tehtud külaskäigu puhul nõupidamine, kus arutleti pidustuse liikumislavastuse probleeme. Koos olid peale kauge külalise liikumislavastuse Põhja-Ameerikas juht T. Metsala, Sihtasutus Eesti Päevade Kanada juhatusest esimees T. Tõsine, abiesimees T. Märley, rahvatantsu ala esindaja H. Toomsalu ja „Kungla" rahvatantsurühma esimees T. Kütti. Koosolekule olid kutsutud ka võimlemisgruppide juhid Evelyn Koop ja Helene Tiidus, kuid kumbki ei tulnud kohale.

Nõupidamisel informeeris U. Tohver olukorda, misjärel arutleti pidustuse ruumide muudatusega ettenähtud probleeme. Stokholmi Jäästaadioni ärajäämisega on asemele saadud Kuninglik Tennishall, kuhu saab paigutada 5500 pealtvaatajat ja tegelastele on esinemispindala 20x40 meetrit.

Just esinemispinna piiratus tekitas esinejaile muret ja tõstis küsimuse, kas sellele pinnale saab rahvatantsijate esinemisi kavandada.

Praegu on neid teada 120 paari, kuid see arv võib tõusta veel 50 paari võrra. Kuid leiti, et programmi osade vaheldumisega, saaksid võimlejad ja rahvatantsijad esitada poolteise tunnilise kestvusega kava.

Põhimõtteliselt oldi siseesinemise poolt, kuna Stokholmis on tihti vihmasajud ja selle järel ilm muutub eriti jahedaks. Plussiks siseesinemistele on ilmastikust olenematus, kuid on parem ka valgustuse seadmine nii, et see lavastuse mõjukamalt esile tooks.

Kuna ruum on piiratud ka pealtvaatajaile, siis plaanitsetakse, kuigi see ei ole veel kindel, kuid tõenäoline, et samal päeval on kaks esinemist, mis toimuksid üksteise järel.

Kuninglik Tennishall on kättesaadavas kohas, asub kümne minuti kaugusel südalinnast, kui kasutada maa-alust raudteed.

Lõpuks märkis U. Tohver veel, et piletihinnad on ettenähtud kolmes hinnaklassis. Need tulevad müügile juba eeloleval sügisel.

Arutlusel väljendati siiski arvamist, et suuremaks mureks on esinejatel vähene ruumi, mis tingib pealtvaatajaile küll kordusesinemise, kuid ei lase rahvatantsijate arvulise suurusega massimõjukust esile tuua. Toronto rahvatantsijate juhid avaldasid veel lootust, et ehk õnnestub siiski Jäästaadioni saamine, milleks on väike võimalus ka olemas.

Hurrikaani hävitustöö Ameerikas

Suured kahjud Florida, Alabama ja Mississippi osariikides

WASHINGTON — Hurrikaan Frederic tormas möödunud neljapäeval Mehhiko lahest Ühendriikide lõuna osariikidesse Alabamasse, Mississippisse ja Floridasse tekitades seal tohutuid kahjusid. Ametivõimud evakueerisid uputuse ja tormi piirkondadest ligemale pool miljonit inimest sisemaale, mistõttu torm nõudis esialgsete andmete järele ainult seitse surmaohvrit.

Saja miili laiuselt merelt maale tormav orkaan purustas maju, hävitas sadamates paate ja laevu ning suur lakkamatu vihmasadu ujutas üle suured maaalad.

Eriti suuri kahjutusi tekitas torm Mobile linnas Alabamas ja Pascagoule linnakeses Mississippis.

Floridas tekitatud kahjustusi hinnatakse kogusummas 95 miljonile dollarile, kuna Alabama osariigi kuberneri hinnangul on tema osariigis tekitatud kahjud 50 miljoni dollari piirides. President Carter käis üleujutatud ja kahjustatud piirkondi külastamas möödunud reedel, lennates helikopteril üle purustatud ja üleujutatud alade.

Nädala lõpul hakkasid ranniku piirkondadest evakueerunud inimesed oma kodukohtadesse tagasi siirduma ja paljud leidsid eest ainult oma kodu varemed.

Politseivõimud ja National Guard võtsid tarvitusele erakordsed abinõud, et võidelda röövimiste ja riisumiste vastu, milledega alati tuleb arvestada selliste looduskatastroofide puhul.

Politseile antud korralduste põhjal tuli politseil riisujaid hoiatada kahe hoiatuslasuga ja kui bandiidid oma tegevust jatkasid, siis võis politsei riisujaid tulistada.

Propagandaga USA vastu

N. Liit suurendab sõjaohu kuulutamisega oma relvastust

MOSKVA — Samal ajal kui N. Liit palavlikuliselt relvastub ja uusi maid ja rahvaid oma mõjusfääri haarab, püüavad vene propagandaorganid Ameerika Ühendriike kujutada suurte ambitsioonidega imperialistliku riigina, kes on valmis kõiki teisi ära neelama. Venelaste kampaania tundub seda arusaamatuna, et Kreml ootab pingsa huviga SALT II kokkuleppe kinnitamist Ühendriikide senatis.

Vene massimeedias kriipsutatakse alla, et Vaikse ookeani ruumis taotleb Washington tihedat koostööd ja liitu Jaapaniga, kavatsedes kujundada Vaikse ookeani NATO-t, millega liituksid ka Lõuna-Korea ja Hiina.

Selle plaani rakendamiseks on käiku lastud jaapani sõjatööstus, et varustada loodavat jaapani armeed moodsate relvadega.

Kesk-Idas süüdistatakse ameeriklasi koostöös Iisraeliga ja Egiptusega plaanide sepitsemises, millede eesmärgiks on agressiivsed sõjalised kallaletungid araabia riikidele. Mis puutub NATO-sse, siis kavatsetakse vene propaganda andmetel sellel organisatsioonil sõjajõudude abil sekkuda aktiivselt sündmustesse Aafrikas, Aasias ja Kesk-Idas.

Ühendriikide ekspertide arvates taotletakse selle propagandaga kahte eesmärki.

Esmajoones püütakse sellega hirmutada N. Liidu vastaseid, et nad ei alustaks koostööd Venemaa ümberpiiramiseks ja teiseks tahetakse vene rahva ees õigustada suuri väljaminekuid sõjalistele ettevalmistustele ja relvastusele. Kuna N. Liidu elanikkond kannatab pidevalt toiduainete ja tarbekaupade nappuse all, siis kavatsetakse propagandaga rahvale selgeks teha, et selles on süüdi Ühendriigid.

Kommunistide veresaun muhameedlastele

KABUL — Afganistani kommunistliku rezhiimi valitsusväed saavutasid suurema võidu mässavate muhameedlaste üksuste vastu, hävitades täielikult nende vastupanu strateegiliselt tähtsas 40 miili pikkuses Panjshiri orus. Mõningate kuulduste kohaselt kasutasid valitsusväed, kellede juhtimisel tegutsevad vene nõuandjad, muhameedlaste vastupanu murdmiseks keemilisi võitlusvahendeid. Muhameedlased on võidelnud president Tarakki kommunistliku rezhiimi vastu juba 1978. aasta augustist saadik.

wintario

13. septembril toimunud Wintario loterii loosimisel langesid viis 100.000-dollarilist peavõitu pileteile nr. 83069 seeria 13, nr. 33122 seeria 2, nr. 94581 seeria 23, nr. 99138 seeria 30 ja nr. 66645 seeria 24. Tasuta piletiraamatu annavad piletid mis lõpevad 66-ga.

TERVISVÕIMLEMISE RING korraldab
Avamis-Pärastlõuna Kohvi
27. septembril 1979. a. kell 3 p.l.
Eesti Maja suures saalis
SISSEPÄÄS $3.00 — LOTERII
KÕIK TERETULNUD!

Kalev Estienne
KLASSIDESSE
REGISTREERIMINE
lastele, teismelistele ja täiskasvanuile toimub 17. ja 24. sept. s.a. kell 6—8 õ. Glenview Ave. Public School'is, 401 Rosewell Ave. — Informatsiooniks helistada 889-7889 ja 465-7020.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Toronto
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $58.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.

Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

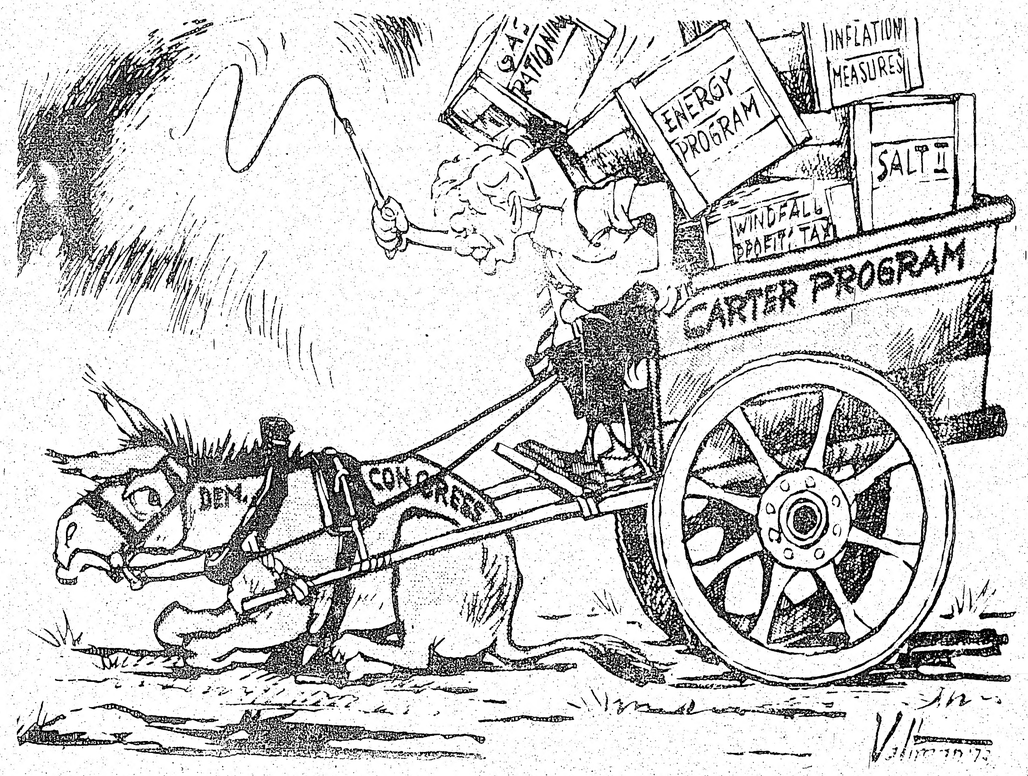

Castro ofensiiv mitmel rindel

Asja Havannas toimunud kolmanda maailma rahvaste konverents, kus Kuuba diktaator Castro tegi suuremaid pingutusi, et N. Liidule uusi liitlasi angazheerida ning vene regulaararmee üksuste avastamine Kuubal on tekitanud olukorra, kus Põhja- ja Ladina-Ameerikal tuleb tõsiselt arvestada kommunistliku Kuuba uut agressiivset rolli lääne hemisfääris.

Ühendriikide valitsus on seni vaadanud võrdlemisi ükskõikselt Fidel Castro manipulatsioonidele kommunistlikkude rezhiimide rakendamiseks Ladina-Ameerikas ja N. Liidule uute liitlaste soetamiseks. Pärast Che Guevara ebaõnnestunud operatsioone ja tema surma Lõuna-Ameerikas võttis Washingtonis maad arvamine, et Castro võimed on ülehinnatud ning et Ameerika kontinendil ei ole karta kommunistlikkude rezhiimide uute kannakinnitamiste võimalusi.

Olukord on nüüd tunduvalt muutunud. Kuuba agressiivne ja kaaluv osa Aafrikas, kus Castro rakendab kuuba sõdureid Moskva imperialistlike plaanide ellu viimiseks ning Kuuba toetus Nikaraagua marksistidele pahempoolse rezhiimi rakendamiseks on jätnud mulje, et Castro ei ole paberist tiiger, vaid töötab sihikindlalt ja mõjuvate tagajärgedega Moskva pealetungirinde esiridades punase katku levitamiseks üle kogu maailma.

Havannas lõppenud konverents kinnitab, et Kuuba on saavutanud viimasel ajal ka silmapaistvaid diplomaatilisi võite oma mõjuvõimu suurendamiseks Ladina-Ameerikas. Kui Havanna oli varematel aegadel Ladina-Ameerika riikidele „keelatud linnaks", siis saabusid nüüd Kuuba pealinna 22 Ladina-Ameerika riikide delegatsioonid, millest võib järeldada, et Kuuba ei ole enam isoleeritud ning Ladina-Ameerika riigid katsuvad välja pääseda Ühendriikide mõju ja eestkostmise alt. Seda meeleolu ja uusi arusaamisi väljendab kõige paremini ja tabavamalt Guajaana peaminister Forbes Burnham, kes kinnitab: „Kui suured poisid ajavad detente poliitikat — miks ei võiks samasugust poliitikat ajada väiksed poisid.

Castro edu baseerub suurel määral tema edukatel välispoliitilistel sammudel. Kuuba palgasõdur on teinud endale nime Aafrikas ning Kuubale hakatakse Lõuna-Ameerikas juba vaatama kui tähtsale jõutegurile, kellega tuleb tõsiselt arvestada. Sealjuures unustatakse sageli, et Kuuba ilma Kremli toetuseta oleks juba ammu majanduslikkude raskuste tõttu kokku varisenud ning et venelased on valmis Kuubat toetama mitte Castro ilusate silmade pärast vaid et neil on vaja hoida tugevat toetuspunkti Ühendriikide külje all.

Viimased teated N. Liidu regulaararmee üksustest Kuubal ei ole eriti üllatavad nendele poliitilistele vaatlejatele, kellede arvates ameeriklased on seni olnud silmatorkavalt ükskõiksed Kuubal arenevate sündmuste ja Castro rahvusvaheliste mahhinatsioonide vastu. Tundub otse paradoksaalsena, et samal ajal kui Castro turgutab venelasi ja N. Liidu sõdureid, viibivad tuhanded suvitajad Ühendriikidest ja Kanadast Kuubal, viies sinna valuutat, mida Castro hädasti vajab oma diktaatorliku rezhiimi jalul hoidmiseks ja venelaste almustele lisa andmiseks.

Kahtlemata on ameeriklased häiritud, kuuldes N. Liidu punaarmee regulaarüksuste saabumisest Kuubale, kuid seni ei ole president Carter ega välisminister Vance ühegi sõnagagi märku andnud, kuidas nad mõtlevad neist kutsumata külalistest lahti saada. Kas jõuga? See on vähe usutav, kuna ameeriklastel ei ole pärast Vietnami enam enesekindlust vajalikul juhul jõu tarvitamiseks. Kas läbirääkimistega? Ka see moodus annab kõigi eelduste kohaselt vähe tulemusi kui läbirääkimiste taga ei peitu kinnipigistatud rusikat.

Vene sõjaväeosade toomine Kuubale ja Castro diplomaatilised võidud Ladina-Ameerikas on uueks suureks probleemiks Ameerika Ühendriikidele ja selle juhtkonnale, kelle käsutuses on suured jõud ja võimalused, kuid kelledel puuduvad ilmselt võimed ja oskus nende rakendamiseks.

K.A.

Hitler alustas sõja Stalini abiga

Teise maailmasõja peasüüdlane on pandud süüpinki kuid tema kaassüüdlasi ei juleta puudutada

BONN (EPL) — Suur osa saksa ajalehtedest läks 23. aug Hitler-Stalini pakti sõlmimise 40. aastapäevast vaikides mööda. Bonnis ilmuv nimekas päevaleht „Die Welt" avaldas sel päeval juhtkirja Carl Gustav Ströhmi sulest pealkirja all „Abi Stalini läbi". Selles öeldakse:

„Mõne päeva pärast möödub 40 aastat päevast, mil Hitler päästis rünnakuga Poolale valla Teise maailmasõja. Sel puhul avaldatakse nii läänes kui ka idas mälestusartikleid ja proklamatsioone. Hitleri hukkamõistmisel peasüüdlasena pole kahtlust.

Raskemaks kujuneb, kui küsida tolleaegsete kaassüüdlaste nimesid ning võtta arvesse jõudusid ja arengut, mis selle saatusliku päeva üldse võimalikuks tegid.

40 aastat tagasi 23. augustil 1939 sõlmis tookordne riigi välisminister Ribbentrop tolleaegse välisasjade rahvakomissari Wjatsheslav Molotoviga pahaendelise Hitler-Stalini pakti. Selles paktis olevas salalepingus polnud üksnes ette nähtud Poola, vaid kogu Ida-Euroopa jagamine Hitleri-Saksamaa ja N. Liidu vahel. Hitler sai Poola kuni Bugi ja Narevi jõeni — peagu täpselt selle jooneni, mis moodustab praeguse Poola idapiiri. Poola alad, mis asuvad sellest ida pool nagu Lemberg, Volõna, Brest-Litovsk, sai N. Liit.

Ilma selle paktita N. Liiduga poleks Hitler võinud sõda Poola vastu üldse võita.

Veidi aega pärast sakslaste rünnakut alustas ka punaarmee liikumist Poola vastu. Nõukogude aktsioon lõppes Poola lääne-ukraina ja valgevene piirkondade annekteerimisega ning kümnete tuhandete poola sõdurite ja tsivilistide vangivõtmisega ja küüditamisega. Tuhanded poola ohvitserid mõrvati Katõni metsas Stalini salapolitsei poolt.

Aga see on ainult algus. Balti riigid Eesti, Läti ja Leedu vallutati hoolimata sõlmitud sõprus- ja mittekallaletungilepingutest ootamata kallaletungiga nõukogude üksuste poolt ning kaotasid oma iseseisvuse. Massdeporteerimised ja nõukogude salapolitsei kirjeldamatu terror oli esimesteks resultaatideks „vabastamisele" punaarmee poolt, mis järgnes vastavalt Hitleriga sõlmitud lisaprotokollile.

Rumeenia sunniti Hitler-Stalini jagamislepingu põhjal 1940 suvel loovutama N. Liidule Bessaraabia ja Põhja-Bukoviina. Soomet, kes keeldus alguses andmast maanäljasele N. Liidule Karjalat ja Leningradi lähistel asuvaid piirkondi, rünnati nõukogude poolt Talvesõjas. Pärast vaprat vastupanu väikese ja nõrgema rahva poolt lõppes sõda 1940 varakevadel Karjala ja Viiburi kaotamisega. Poleks soomlased vastupanu avaldanud, oleksid nad tookord nagu naabrid lõunas N. Liidu poolt neelatud ja sovjetiseeritud.

Konflikt Hitleri ja Stalini vahel algas alles siis, kui mõlemad diktaatorid ei jõudnud kokkuleppele uute saakide jagamisel — nimelt Molotovi külaskäigu puhul Berliini novembris 1940. Enne seda valitses kommunistliku Moskva ja rahvussotsialistliku Berliini vahel otse uskumatu ja imestamisväärne üksmeel. Mõned nädalad pärast sõja puhkemist Hitleri ja läänеriikide vahel tegi Molotov Inglismaa ja Prantsusmaa avalikult naeruväärseks, kuna need tahtsid võidelda rahvussotsialistliku ideoloogia vastu relvadega.

Saksa võitude puhul läänes õnnitlesid kõrgemad nõukogude funktsionäärid rahvussotsialistlikku juhtkonda.

Euroopa kommunistlikud parteid, kaasa arvatud nõukogude eksiilis vegeteerunud saksa kompartei, olid, vähesed erandid välja arvatud, Stalin-Hitleri paktiga päri. Prantsuse kompartei sheff Maurice Thorez nõudis oma parteilt koguni Prantsusmaa sõjaliste pingutuste saboteerimist.

Kui tänapäeval katsutakse nõukogude poolt varjata tookordset liitu Hitleri ja Stalini vahel ja kui levitatakse versiooni nagu tahtnuks Moskva selle lepinguga „aega võita", siis ei vasta need vabandused ajaloolistele tõdedele. N. Liit ei võtnud üksnes osa Hitleri vallutuspoliitikast, millega ta haaras oma osa saagist. Ta tegi selle vallutuspoliitika alles võimalikuks selle läbi, et hoidis Kolmanda Riigi seljataguse vaba.

Ka võimaldasid nõukogude väljaja õlisaadetised Hitleril marssida Norra, Taani, Hollandi, Belga, Luksemburgi ja Prantsusmaa vastu.

Palju vihjab sellele, et Kreml püüdis Hitleri konflikti läänеriikidega forsseerida, et ise sakslaste kurnamis- ja hävitussõjast Inglismaa vastu profiiti lõigata ning seega taotleda nõukogude ülemvalitsust Euroopas. Hitleri rünnak 22. juunil 1941 tõmbas nõukogude kavadele esialgu kriipsu peale. Aga lõpuks saavutas Stalin oma suurima triumfi: Moskva ülemvalitsuse Euroopas Elbe jõeni.

23. augustil, mil 40 aasta eest hiljem Nürnbergis hukatud Ribbentrop Moskvaga nii edukalt läbirääkimisi pidas, peaks ka sellele mõtlema, et Stalin unistas oma elu viimastel päevadel sellest, et õhutada konflikti Saksa Liidu-vabariigi ja läänеriikide vahel et sellega stabiliseerida nõukogude valitsust.

Kui mõelda 1. septembrile 1939, ei tohiks seda saatuslikku augusti päeva Moskvas unustada. N. Liit ei saa ennast alatiseks küsimusest välja põigelda — miks ta Hitlerile ühes otsustavas faasis tee ette valmistas.

(EPL/KK)

Lääneriigid alustasid sõja

MOSKVA — Nõukogude Liidu ajaleht Pravda avaldas artikli, kus öeldakse, et läänemaailma jõud on peamiselt süüdi II maailmasõja süttimises ja lisab, et Ameerika Ühendriigid ja teised läänеriigid pole veel küllalt õppinud oma senistest õppetükkidest.

Pikas artiklis, mille märgitakse II maailmasõja alguse 40. aastapäeva, toob Pravda esile N. Liidu argumendi, et Prantsusmaa, Inglismaa ja Ameerika Ühendriigid olid julgustanud Hitleri lootusega, et Hitler võiks pöörduda just N. Liidu vastu.

Edasi öeldakse, et sõjaline konflikt 1939. a. kahe kapitalistliku grupi vahel ei muuda selle nõukogude vastast suunda sõjaeelses imperialistlike jõudude poliitikas.

Ajaleht ütleb, et see oli „ajaloolise paradoks", et Hitler ründas teist kapitalistlikku riiki N. Liidu asemel.

Pravda toob esile N. Liidu seisukoha, et läänemaailma keelduminе Moskva antifashistliku liiduga ühinemiseks ja

Prantsuse-Inglismaa kokkulepe Münchenis Hitleriga 1938. a. sundis N. Liidu 1939. a. Hitleriga mittekallaletungilepingu sõlmimia,

saades „kingiks" poole Poolat ja sellele järgnevalt Baltimaad. Viimast fakti Pravda siiski ei märgi.

Aidake kaasa
„VABA EESTLASE"
levikule, sellega aitate kaasa
eesti keele säilitamisele!

Relvavennad kohtuvad. Natsistliku Saksamaa ja kommunistliku Nõukogude Liidu ühise kallaletungi tagajärjel hävitati Poola iseseisvus ja riik jagati järjekordselt kahe imperialistliku suurvõimu vahel 1939. a. septembri lõpul, 40 aastat tagasi. Pildil punaväelased ja saksa sõjaväelased vennastuvad soomusauto juures.

Kommentaarid

Vladimir Nikonov kuulub Bolshoi balletitrupi koosseisu solistina ning talle on annetatud Vene nõukogude vabariigi rahvakunstniku aunimetus. Võib oletada, et Nikonovi ülesanne on oma väledate jalgadega rahvamasse lõbustada ja rõõmustada, kuid tantsumeister ei lepi siiski ainult selle osaga ja sekkub ka poliitikasse. Talle on antud eriline osa nüüd, kus Bolshoi ballett sattus oma ringreisil Ühendriikides esitantsija Aleksander Godunovi ärahüppamisega ning tema abikaasa baleriin Ludmilla Vlasova dramaatilise tagasiviimisega N. Liitu suurte seikluste ja afääride keerisesse, mis ei ole kuigi heaks reklaamiks nõukogude rezhiimile.

Vladimir Nikonov on pandud Tassi kaudu seda prestiižhi jalule upitama kuid ta teeb seda nõukogude tuima ja paindumata propagandaliini kohaselt väga kohmakalt ja naiivselt. „Nõukogude artistid suunduvad välismaale külalisesinemistele hea tahte missioonіga", kuulutab Nikonov. „Näeme oma eesmärki selles, et kunstivahenditega kindlustada rahvaste sõprust ja üksteisemõistmist ja teenida rahuüritust. Niisugune ülesanne oli ka Suure Teatri (Bolshoi) tänavustel külalisesinemistel USA-s, mis kulgesid nagu alati tohutu menuga. Väga kahju, et ookeani taga on inimesi, kellele ei meeldi meie maade head suhted ning kes ei kohku tagasi millegi ees, et neid halvendada."

See „tõde", mida Nikonov kuulutab tundub liiga kroonulikuna ja õhuliselt kerge propagandana, millel võib kaalu olla võib-olla pimeduses hoitud vene masside hulgas kuid mitte läänemaailmas. Bolshoi ballet ei tule läände rahvaste sõprust kindlustama ega rahu teenima, vaid kommunistlikule rezhiimile läänes propagandat tegema. Ei saa ju kõneleda N. Liidu rahuarmastusest kui ta vallutab ühe abitu riigi teise järele ning jagab nendele riikidele, kes tema eest on valmis sõdima, lahkel käel relvi. Nikonov räägib vene tantsijate õilsatest eesmärkidest läänemaailmas esinemisel, kuid tegelikult ei ole balletitrupi liikmed kaugetki kantud kommunistlikest ideaalidest ega Kremli rezhiimi teenimisest vaid nad tahavad Venemaa suurest vanglast viivuks pääsemisel oma silmaga näha välismaailma ning soodsa juhuse avamisel ära hüpata ning siia elama jääda.

*

Sakslastel on erilist põhjust mälestada ja meenutada Teise maailmasõja alguse 40. astapäeva. See oli 1. septembril 1939 kui Hitleri soomusmasinate kolonnid tungisid mitmes kohas üle Saksa—Poola piiri ning Poola vastupanu lämmatati mõne nädalaga. Kuid sakslaste tähelepanu keskpunktis ei ole võit Poola üle ja selle järgnevad võidud, vaid sõja lõpufaasis toimunud suured kaotused, mis viisid

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

22. ja 23. sept. dr. R. Pahapill. tel. 921-7777.

Võlaprotsendid neelavad Kanada sissetulekud

OTTAWA — Kanada finantsminister John Crosbie tegi teatavaks, et Kanada Savings Bondide käesoleva sügise väljaande intress on kindlaks määratud 10.25 protsendile seitsme aasta kestel. Bondide intress tundub madalana võrreldes teiste hoiuste intressi määradega kuid valitsusel on vastavalt möödunud aasta pretsetendile võimalus intressimäärasid tõsta kui see vajalikuks osutub. Valitsus teeb ühtlasi teatavaks, et ta on töötanud esimese nelja kuu (1. aprillist kui 31. juulini) jooksul 5,8 miljardi dollari suuruse defitsiidiga, mis tegelikult on 11 protsenti suurem kui möödunud aastal sama ajavahemiku kestel. Valitsuse suuremaks väljaminekuks esimese nelja kuu jooksul olid Kanada võlgade intressisummad, mis ulatusid 2,6 miljardi dollarile.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

Saksamaa hävitamisele, purustamisele ja lõpuks kaheks jagamisele.

1. septembrit meenutati eriti Lääne-Saksamaal, kus vastavate kõnedega esinesid nii kantsler Helmut Schmidt kui ka välisminister Hans-Dieter Genscher. Schmidt toonitas eriti, et minevikus aset leidnud koledusi tuleb katsuda kõigiti vältida ning sellest tingituna on vajalik viljeleda rahvusvahelise pinevuse vähendamise poliitikat. Umbes samas toonis kõneles ka välisminister, kes kinnitas, et demokraatlik Lääne-Saksamaa on teinud järeldused minevikust ning rakendanud demokraatliku riigikorra ja viljelenud välispoliitikat, mis taotleb kogu maailma rahu kindlustamist.

Ametlikult on sellega suurtest ideoloogilistest probleemidest räägitud kõik korras — kuid kuidas on lood ühe puht praktilise küsimusega, mis huvitab igat sakslast ja millest riigimehed ei taha avalikult rääkida. Selleks küsimuseks on Saksamaa ühendamise probleem, mida on hoitud vaka all juba ligemale 35 aastat. See on küsimus, millest sakslased ei julge rääkida ning Saksamaa Teise maailmasõja aegsed vastased ei taha rääkida. Nii kummalisena kui see ka tundub, kuid Saksamaa ühendamist ei pooldata läänerriikides ega kommunistlikus idas. Põhjus selleks on väga lihtne: kui Lääne-Saksamaa pooliku riigina on kujunenud majanduslikult maailma üheks tugevamaks ja võimsamaks riigiks ja kommunistlik Ida-Saksamaa naudib kommunistlikus maailmas kõrgeimat elustandardit — mis juhtuks siis kui need mõlemad pooled ühendada ja kujundada neist Euroopa südames tugev ja jõust paisuv ühine Saksamaa?

Selle võimaluse peale ei taha keegi mõtelda, kuna see mõjub hirmutavalt ja juukseid püstiajavalt nii idas kui läänes. Tegelikult peaksid läänerüigid seda võimalust tõsisemalt arvestama, kuna N. Liidu edasitungi Euroopas on ikkagi võimeline piirama ainult tugev ja homogeenne Saksamaa. Venelastele on see küsimus siiski eriliseks murepilveks ja viimasel ajal on Moskvas hakatud ründama äsja Lääne-Saksamaa kristlik-demokraatliku partei esimeheks valitud Franz Josef Straussi, kellest võib 1980. aastal toimuvatel üldvalimistel saada Bonnis kantsler. Strauss on teatavasti energiline Saksamaa ühendamise eest võitleja ning Moskva poolametlik teadeteagentuur Novost tunneb juba tõsist muret, et Strauss ei tunnista iseseisvat kommunistlikku Saksamaad ning heidab üle parda kõik need kokkulepped, mis on sõlmitud Willy Brandti Ostpolitiki raamides.

AMI

ESTO-80 eeltööd arenevad ajatabeli kohaselt

Esimees R. Norvell räägib ettevalmistustest ja pidustuste korraldamise probleemidest

STOKHOLM — Rootsis on andnud eesti ajalehele „Teataja" ESTO-80 ettevalmistustöödest intervjuu pidustuste esimees Richard Norvell. Esimees mainib, et pidustuste eeltööd arenevad hoogsalt ja varsti algab lõpuspurt, kuna ettevalmistuste aeg hakkab kiiresti kokku sulama. Allpool esitame intervjuu „Teataja" järele küsimuste-vastuste korras.

— Kas on esialgne informatsioon hotellide kallidusest viidud reaalsuse tasemele?

— Jah, on. Ka on suvitamise võimaluste leidmine pärast ESTO-t head vastukaja leidnud.

— Kuipalju oleme valmis kavaga?

— Eeltööd on igati hoos. Muidugi on eeltööd mõnes toimkonnas kaugemale arenenud, kui teises, aga üldiselt edeneb kõik ajatabeli kohaselt.

— Kuidas oled rahul ESTO organisatsiooniga?

— Toimkondade grupeerimine sektsioonidesse oli hea idee. Nii on hoopis kergem kogu organisatsioonist ülevaadet saada.

— Kuidas on informatsiooniga-Mõnel pool on kurdetud selle vähesuse üle.

— Arvan, et ka sellega on asjad päris korras. Eestikeelne ajakirjandus on toonud suurel hulgal informatsiooni. Ka ESTO oma TEATED ja Bülletäänid on head vastuvõtmist leidnud. Võõrkeelne voldik on just valminud.

Suuremad üritused oleme suutnud viia tegelasteni. Laulupeoks käivad proovid, liikumislavastuse eeltöödes on palju optimismi, see tuleb toime kahe etendusena Kuninglikus Tennishallis, kuna jäästaadion läheb ESTO-80 aja remonti.

Rongkäigu toimkonnas on kavad täpsustatud. Rahvakunsti näitus Põhjala muuseumis on asjatundlikes kätes. Rahvapeo- ja balli eeltöödes on vaja vaid täpsustamisi.

— Kus on mahajäämist?

— Vaevalt seda saab ütleda. Muidugi on veel palju viimistlemist vaja. Laevasõit ei ole veel lõplikult kindel. Esinejate nimestik samuti. Teatri toimkonnas ei ole veel lõplikult selgunud ettekandmisele tulevad lavatükid, kuid see selgub pärast suvevaheaega. Teatrisaalid on reserveeritud ja lepingud sõlmitud. Suurtes joontes võib sama ütelda kontserdikavade ja kirjanduse esitamiste kohta.

— Kuidas on majandusega?

— Praeguseni pole viga. Eelarve kohaselt on toetusi laekunud ja nii organisatsioonid, ettevõtjad aga ka üksikeestlased on olnud heldekäelised. Kulusid on senini olnud vähe. Nüüd aga hakkab väljaminekutes tugev tõus ja sellepärast on vaja rõhutada

a) oodata jätkuvalt heldeid toetajaid ja

b) sügisel, kui hakkab piletite eelmüük, siis ootame, et seegi vastukaja leiaks. Ka müügiesemete organisatsioon ei ole veel valmis.

— Kuidas on reageerimine rootslaste poolel?

— Kindlasti heatahtlik. Lätlastel oli Visbys raskusi lippudega. Meil on selles osas Stokholmis eelluba olemas. Peame aga lipud oma kulul igal hommikul heiskama ja õhtul langetama. Tahame, et oleks vähemalt 60 eesti lippu Stokholmi „strateegilistes" kohtades lehvimas. Ootame siin eesti organisatsioonide abi. Tahame, et iga organisatsioon oleks vaderiks ühele kindlas kohas lehvivale lipule — tuleks ESTO-le odavam ja seoks tihedamini organisatsioone ESTO-ga.

— Kuidas on lood Rahvuskongressiga?

— Sellega ei tegele otseselt ESTO-80 peakomitee. Kuna nüüd on kesksete organisatsioonide vahel saadud kokkulepe, siis toimub ehk Stokholmis ESTO-80 ajal esimest korda Rahvuskongress, mis haarab eestlasi seinast-seinani. Ka see saavutus tuleb suurel määral kirjutada ESTO-80 eeltöödel saavutatud sõbraliku koostöö arvele.

Arvame: Küllap siin on oma osa ka jahtkondade vahetusel-noorendumisel. ESTO-80 esimehel Richard Norvellil isiklikult on paljude aastate jooksul suuri teeneid rivaliseerivate keskorgide vahelistе vastuolude pehmendamisel ja skautlike noorte kaasatõmbamisel meie üldrahvuslikku töösse.

(Küsitles: A.M.)

Eesti Maja kohviku lahtioleku ajad on nüüd selgunud. Esialgselt on kohvik esmaspäeval, teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval avatud kella 5—10 õ. Reedel on suletud. Laupäeval on avatud kell 9 homm. kuni kella 2-ni päeval. Pühapäeval on esialgul suletud, seni kui seltskondlik tegevus pole veel pühapäeviti alanud. Pildil kohviku pidajad (vasakult) Alvi Luukas ja Tiiu Henley-Luukas kohviku avamispäeval. Foto: Vaba Eestlane

Rahvatantsijate õppepäev

70 osavõtjat mitmest eestlaste keskusest USA-st ja Kanadast

Laupäeval, 8. sept. külastas Torontot ESTO-80 rahvatantsu alajuhataja Udo Tohver Rootsist. Tema eesmärgiks oli vaadata üle siinsel mandril arenevad rahvatantsude õppimised ja tasandada ning koordineerida, kui tantsude juures on mõningaid erinevusi.

Rahvatansijate õppepäeva vastu oli huvi suur, esindajaid oli Vancouverist, Portlandist, Seattlest, Chicagost, Columbusest (Ohio), Detroidist, Buffalost, Hamiltonist ja muidugi Torontost, kokku 70 ümber.

USA idaranniku samasugused õppepäevad toimusid nädal hiljem Lakewoodis.

Õppepäev toimus Forest Hilli keskkooli ruumes ja selle tegevus hõlmas kogu päeva. Kavas puuduтati kergelt kõiki ühistantse, mis ESTO-80 liikumispidustuse kavas on. Õppepäeval Udo Tohver näitas märgatavaid erinevusi ja neid katsuti ühtlustada teiste gruppide tantsustiiliga.

U. Tohver on ESTO-80 rahvatantsu ala üldjuht, kelle ülesandeks koos Leidā Leesmentiga on suure liikumispeo kava korraldamine koostöös siinse mandri rahvatantsujuhi T. Metsala ja võimlemisgruppide juhtide H. Tiiduse ja E. Koopiga. Pidustuse kava ei ole veel lõplikult koos, kuigi tantsud on teada.

U. Tohver viibis Torontos nädalapäevad, külastades ka Seedri-oru. Siit sõitis ta edasi Lakewoodi uueks õppepäevaks.

Toronto õppepäevast võtsid osa kõik „Kungla" rühmade juhid, et ülejäänud kümme kuud ettenähtud rahvatantse juba õigesti õppida.

Rootsi suur äri relvadega

Relvatööstus annab leiba 40.000-le inimesele

GÖTEBORG — Rootsi relvatööstus ja relvade väljavedu on äratanud saksa ajakirja „Der Spiegel'i" huvi. Rootsi relvi väidetakse viidavat mitmesse praegusesse kriisipessa maailmas, muuhulgas shahhi olevat keerulisi teid kaudu saanud Boforsi kahureid. Ajakiri on kogunud andmeid Rootsi relvatööstusest ja ütleb, et see kasvab, kuna 1978. aastal suurenes müük 35% võrra.

Relvade väljavedu oli aastal 1971 veel 300 miljoni Rootsi krooni väärtuses, kuid on nüüdseks kasvanud 1,2 miljardile (ca 400 miljonile dollarile) Rootsi kroonile. „Der Spiegel" tõdeb, et väike Rootsi on relvade väljaveos maailma relvi eksporteerivate maade hulgas seitsmendal kohal.

Rootsi relvatööstuses töötab 40.000 inimest.

Nende tööstuste teenistuses on ka suur arv rootsi teadlasi. Ajakirja järele umbes 4500 kõrge haridusega teadlast on tegevusse rakendatud relvatööstuse teenistusse kas otse või kaudselt. Relvatööstuse all-ettevõtteid olevat 20.000 ümber. Boforsi relvatööstuse tooteist viiakse muudele maadele 90%.

Rootsi relvamüügid on äratanud rahvusvahelist huvi sellegi pärast, et riik ise samal ajal mõistab hukka teiste maade samasuguse tegevuse.

Rootsit süüdistatakse „välispoliitilises moraalitamises", mida oma kohta ei kohandata.

„Der Spiegel" väidab, et Boforsi kahureid olevat ka Liibüas, Egiptuses, Iisraelis, Sudaanis, Indias ja Pakistanis, kõigis praeguse maailma rahutuste kolletes.

Oma relvi Rootsi müüb peagu kõikidele riikidele. Rootsi rakette ja kahureid on ostnud ka Brasiilia ja Argentiina, kuid Rootsi saadab neid ka Malaisiasse. Veidi keerukamate teede kaudu need jõuavad Lõuna-Aafrikasse ja Tshiiligi.

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Ameeriklased filmivad Soomes Vene revolutsioonifilmi

HELSINGI — Oktoobris alustatakse Soomes ameeriklaste poolt Venemaa revolutsioonisündmustele põhineva filmi väntamisega. See baseerub ameeriklase John Reed'i maailmakuulsale teosele „10 päeva, mis vapustasid maailma" ja sellele on antud nimeks „Reds" (Punased). Peaosa mängib Warren Beatty, kes on ka filmi lavastajaks, Diane Keaton on tema abikaasa osas.

Soomes on ennegi mitmeid filme mängitud; muuseas ka talvine rongisõit ja maastikud „Dr. Zhivagos" pärinevad Soomest.

Kanada parlamentäärid austavad kommuniste

PEKING — Kanada valitsus saatis Hiinasse parlamendiliikmete delegatsiooni, kes võtab seal osa Kanada arsti dr. Norman Bethune 40-aastase surmapäeva tähistamisest. Dr. Bethune oli teatavasti Kanada arst, kes kommunistina võttis osa Hispaania kodusõjast ja Hiina kodusõjast punaste poolel. Hiinas on ta kujunenud rahvuskangelaseks, kelle mälestust kõikjal austatakse. Kanadas otsustati Bethune'i sünnimaja seinale Ontariosse, Gravenhursti, paigutada mälestustahvel kui kommunistlik Hiina hakkas Kanadast nisu ostma.

Kanada delegatsioon paigutab dr. Bethune hauale pärja. Delegatsioon koosneb 10-st liikmest, nende hulgas kohtuminister Jacques Flynn, kes kuulub senaatorina valitsuse koosseisu.

Uus õlikriis võib tabada USA-d

WASHINGTON — Olukord Kesk-Idas võib plahvatada igal hetkel ja bensiini ratsioneering võidakse maksma panna USA-s, ütles Senati energiakomitee esimees Henry Jackson. Samal ajal lõpetasid kolm USA osariiki oma liig- ja paarisarvusüsteemis oleva rantsioneeringu. Senaator H. Jackson kinnitas, et pole mingit alust arvamisel, et praegune õli hulk võiks jääda maailmas samale tasemele, kuna uus kriis võib tekkida igal momendil.

Ta avaldas selle arvamise Esindajatekoja ja Senati vahelisel erinevate ratsioneerimisplaanide lihtsustamise konverentsil, lisades et ratsioneerimisseaduse tähtsus on praegu suurem kui kunagi enne.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69,—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197.... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

UNUSTAMATA ARMAST ÕDE JA TÄDI

MAGDA KOGEL'it

neiuna Lohuaru
sündinud 29. juunil 1917 Aksis
surnud 17. augustil 1979 Tartus

mälestavad leinas

õde ELLA REBANE
vend VILLEM perekonnaga
õetütar MALL perekonnaga
õepoeg TOOMAS perekonnaga
OMAKSED kodumaal

PUHKA JUMALA RAHUS ARMAS EMA JA VANAEMA

ALIIDE HIIOP

Sündinud 9. jaanuaril 1899 Taageperas
Surnud 16. septembril 1979 Torontos

Mälestavad kurbuses

Aga minule on see hea
olla Jumala ligi!

tütar ILME perekonnaga
tütar ASTA perekonnaga

LAHKUNUD ISA JA VANAISA

OTTO LEESMENT'i

sündinud 25. veebruaril 1908 Märjamaal, Eestis
surnud 10. septembril 1979 Victorias, B.C.

mälestavad

PEETER,
HELGI ja
KRISTA

ARMAST SÕPRA JA VÕITLUSKAASLAST

KAPTEN

MANIVALD RANDLA't

mälestab sügavas leinas

AUGUST JURS perekonnaga

IGAVIKKU ON LAHKUNUD KOOLIVENNAD

ERVIN RABADIK
MANIVALD RANDLA
OTTO LEESMENT

Mälestab

WESTHOLMLASTE KOONDIS

Eesti Kodu pere avaldab sügavat kaastunnet õpetaja E. Pähnale ja pr. A. Pähnale tütre

MALLE

surma puhul

EESTI KODU KIRIKLIK KOMISJON

Prof. Võõbuse nimeline instituut

Silmapaistev eesti assürioloog, Chicago Luterliku Teoloogia Ülikooli pensionile läinud professor, dr. theol. Arthur Võõbus, on jälle saanud haruldaste austusavalduste osaliseks.

Chicago Luterliku Teoloogia Ülikool on otsustanud asutada professor Arthur Võõbuse nimelise „Süüria käsikirjade uurimise instituudi" (inglise keeles: Institute of Syriac Manuscript Studies).

Teise tähelepanuväärse austuse avaldusena nimetatagu Lääne-Saksamaal asuva Göttingeni ülikooli idamaateaduse osakonna professor Võõbusele pühendatud teost „Göttingen Orientforschungen, Band XIX" (Wiesbaden 1979).

Professor Võõbus on praegu järjekordsel uurimireisil Türgis.

Teadaanne pensionäridele

Raamatukogu-, käsitöö-, male- ja bridžiringid alustavad tegevusega kolmap., 26. sept.

Peapiiskop K. Veem rahvusvahelistele konverentsidele

STOKHOLM — EELK peapiiskopil Konrad Veemil on ees jälle kaks rahvusvahelist konverentsi, millest ta võtab osa. Esiti ta sõidab Lääne-Saksamaale, et esindada EELK-d. 1.—4. oktoobril Würzburgi lähedal asuvas Marktheidenfeldis toimuval pagulaskirikute konverentsil.

Järgmisena toimub 18.—25. oktoobril Chanias Kreeta saarel Euroopa Kirikute Konverentsi juba kaua ette valmistatud täiskogu istugjärk. Ka sellest võtab peapiiskop Veem EELK esindajana osa. Euroopa Kirikute Konverents on üks nendest rahvusvahelistest kiriklikest organisatsioonidest, kus EELK on täisvoliline liige.

Ingliskeelne broshüür EELK konsistooriumilt

STOKHOLM — EELK konsistoorium on andnud välja ingliskeelse broshüüri Church in Bondage, mille aluseks on eesti usklike poolt kodumaalt 1977. aasta augustis välja saadetud ja 1978. aasta sügisel läände jõudnud kodumaa kiriku olukorda üksikasjalikult valgustav kiri.

Peale selle väga hästi koostatud suhteliselt pika kirja on broshüüris toodud usuühinguid puudutavad okupeeritud Eesti seadused aastatest 1945 ja 1977 ning lõpuks dr. Artur Taska võrdlev juriidiline analüüs kiriku staatuse kohta iseseisvas ja praeguses okupeeritud Eestis.

Eessõna asemel broshüüri alguses on praeguse olukorra ajaloolist tagapõhja käsitlev lühike, kuid sisukas artikkel. Selles artiklis antakse ülevaade selle kohta, kuidas Eesti 1940. aastal okupeeriti, mida ta on vahepeal pidanud üle elama ja mis suunas areng praegu edasi läheb.

EELK konsistoorium on levitanud seda oma broshüüri Church in Bondage hulgaliselt teistele kirikutele, ajakirjandusele ja organisatsioonidele üle maailma. Avaldatakse ju Eestist 1977. aasta augustis usklike poolt saadetud kirjas toetust nii EELK senisele informatsioonitegevusele kui ka palutakse tähtlasi, et eestlased vabas maailmas levitaks kirjas leiduvat informatsiooni maailma üldsusele.

PUHKA RAHUS ARMAS

ROSALIE KAPSTA

Mälestavad leinas

ALICE ANDRESSON
MILVI ja KARL JÜRGENS
MAIE ja EDUARD KIRS
HELGI ja LAURI METSASALU
SELMA ja ALEKSANDER PAAT
LAINE ja RICHARD PAESÜLD
HELENE ja ÉVALD PEOLAAN
ARNOLD PÄRN
EVI ja LEO SAARNOK
ALIIDE ja EDUARD SILK
LEIDA ja RICHARD SUKMIT
NIINA ja PETER TANNER

ARMAST SÕPRA

ALIIDE HIIOP'it

mälestavad

ADA
LINDA
KAARE
ELLA
SELMA
HELMI

OMA ARMAST VILISTLAST

iur. OTTO LEESMENT'i

sündinud 25. veebruaril 1908 Märjamaal, Eestis
surnud 10. septembril 1979 Victorias, B.C.

mälestab kurbuses

KORPORATSIOON FRATERNITAS ESTICA

KORPORATSIOON FRATERNITAS ESTICA VILISTLAST

iur. OTTO LEESMENT'i

mälestab leinas

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastaktimnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director

723 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8092

Toimetusele saadetud kirjandus

USURÄNDUR nr. 5 — 1979. Eesti Baptistide Maailmaliidu ajakirjas kirjutavad: Taimi Proos „Mälestusese", O.T. „Kogudus ja kodu", Albert Ruutsoo luuletus „Ühele poeedile", E. Mänd „Kristliku koguduse sünd ja kujunemisaastad", W. Hõbe „Päästetud risti läbi", F.B. Meyer „Juhtimise saladus", Asta Kaups „Kolmas juubelikonverents" ja teateid.

KIRIKUD

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS
Kirik: Redeemer Luteri kirik,
(Bloor ja Indian Rd.)
Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2. Tel. 483-2478.

Pühap., 23. sept. kell 5 p.l. kodumaalt lahkumise JUMALATEENISTUS Redeemeri kirikus.

Pühap., 30. sept. kell 4 p.l. JUMALATEENISTUS Epiphany luteri-usu kirikus, 20 Old Kingston Rd. (Eesti Kodu lõuna küljel).

ÕPETAJA KONETUNNID on teisipäeviti kell 6—7.30 õpetaja kodus. Muul ajal kokkuleppel.

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8 tel. 483-4103

KOGUDUSE 31. AASTAPÄEVA JUMALATEENISTUS pühapäeval 23. septembril kell 11 hommikul. Teenivad piiskop Karl Raudsepp ja koguduse õpetaja. Laulab CANTATE DOMINO koor Charles Kipperi juhatusel. Piiblitund kell 10 hommikul. Pühapäevakool kell 11 hommikul. Leerieelsed kell 11 hommikul.

KODUMAALT LAHKUMISE JA LANGENUTE MÄLESTUS-JUMALATEENISTUS pühapäeval, 30. septembril kell 11 hommikul. Solist Avo Kittask.

INGLISKEELSED JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval kell 9.30 hommikul. Teenib õpetaja Aulis Jalonen.

EELTEADE: Leeri alguse jumalateenistus 21. oktoobril. Leerist osa võtta soovijail registreerida õpetajale.

NAISRINGI KOKKUTULEKUD igal kolmapäeval kell 6 õhtul.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 6—8 õhtul.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
Tel. 461-2077
662 Jones Ave., Toronto 6, Ont
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto 6, Ont.
Tel. 463-6223

Pühapäeval, 23. septembril kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Jutlustavad A. Seppur ja E. Saraoja.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
10 Lamport Ave. Apt. 307
Toronto 5, Ont. M4W 1S6
Tel. 961-8391
„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 8—8.30 p. l. WHLD 1270 kc.

Kolmapäevil, 19. sept. kell 7 õ. KUULUTUSKOOSOLEK. Kõneleb Märt Vähi.

Pühap., 23. sept. kell 10.15 homm pühapäevakool. Kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleb K. Raid. Vaimulik muusika. Kell 6 õ. Szpilerite lahkumise õhtu, tunnistused, keelpilliansambel.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 23. sept. on KODUMAALT LAHKUMISE JUMALATEENISTUS kell 4 p.l.. Jutlustab õp. Elmar Pähn.

Pühap., 30. sept. JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Ingliskeelne JUMALATEENISTUS kell 1 päeval.

Pühap., 7. okt. JUMALATEENISTUS kell 11 hommikul.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

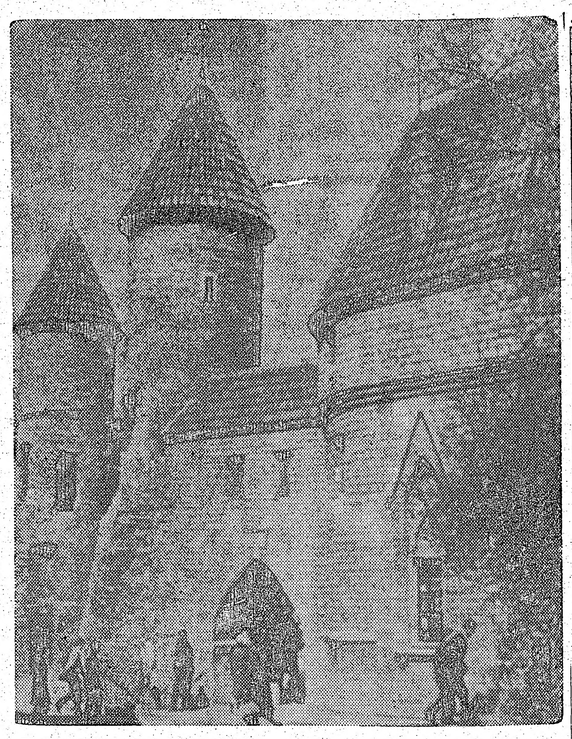

Vaade Viruväravale Tallinnas.

Abel Lee edu Vancouveris

Tema kunstinäituselt osteti 40 tööd

VANCOUVER (VE) — Kunstnik Abel Lee koos abikaasaga külastasid sõpru Vancouveris. Kunstnik kasutas Vancouveris viibimist kunstinäituseks, 8.—9. sept. „Meie Kodu" aulas.

Näituse ametlikuks avamiseks oli kohale kogunud umbes 100 kunstihuvilist. Näituse avas Toivo Laanemäe, kes oma humoorikas sõnavõtus meenutas seiku ühisest kooliajast. Ta tuletas ka meelde, et ta oli Abel Leelt esimese rakenduskunstilise töö tellija. Kahjuks ei ole too töö tellija — Vaeküla Põllutöökooli 1940. a. lõpetajate ühispilt vastavate kirjutistega — sõjamõllu üle elanud.

Kunstnik ise kirjeldas ja illustreeris valguspiltidega oma kunstilist arengut viimase aastakümne jooksul.

Selles ettekandes said kuulajad sisuka ülevaate mitte üksi Abel Lee kui kunstniku arengust, vaid ka kunstivoolude arengust. Kunstniku väljaõppe oli graafikuna, kuid kuiv graafika ei rahuldanud, vaid sundis otsima lahendust värvis.

Näitusel omandati üle 40 töö.

Tähelepandav oli eriti noorte huvi realistlikkuse poole kalduvatele töödele.

Armi ja Paul Sanderi poolt omandati mitmeid töid oma uue maja dekoreerimiseks.

Eesti paadirahvas meenutab

Septembritormides põgeneti 35 aastat tagasi üle Läänemere

September on pagulaseestlastele mäletamisväärne. Tänavu möödub 35 aastat päevist, mil südamevaluga jäeti kodumaa ja katsuti üle Läänemere jõuda, et pääseda saabuvate punavägede ja kommunistide vägivalla alla sattumast.

Torontos tähistasd oma põgenemisteekonda kahe väikse paadiga, 23. septembril Kiideva rannast lahkunud inimesed, kes on Torontos ja ümbruskonnas elukoha leidnud.

Kui Tallinn oli juba langenud ja vastupanu Eesti pinnal lõppenud, alustasid kaks väikest kalapaati oma teekonda tundmatute sündmuste ja päevade poole. Ühes paadis oli kaheksa, teises üheksa inimest. Väikestele kalapaatidele oli pardalauad tormikaitseks külgedele seatud, kuna need paadid polnud kunagi enne nii pikka teekonda teinud.

Seda ettevaatusabinõud oligi vaja, sest Soela väina läbides tuligi torm, mis sundis neid kolmeks päevaks Vilsandi saarestikus olevale pisisaarele tuulevarju jääma.

Lõpuks jõuti 3. oktoobril Dalarösse, Stokholmi lähedale.

Kalurid on mõlemad Kanadas surnud, kuid nende lapsed elavad siin perekondadega. Kuigi paatides oli enamus oma perekondade liikmeid, sattus sinna veel viimasel hetkel Erich Rannu, kes tänutäheks oma pääsemise eest korraldas paadiseltskonnale 8. sept. laevasõidu Ontario järvel, mis oli palju sõbralikum kui kunagi oli Läänemeri. Torontos on kunagistest paadisõitjaist Ralf Isberg, Margot Nortma-Isberg, Egna Kimsto-Järvloo, Felix Mets, Madis Isberg abikaasaga, Erika ja Voldemar Tikerpuu ja vastuvõtu korraldaja E. Rannu.

Pärast paaritunnilist sõitu Ontario järvel, järgnes koosviibimine E. Rannu kodus, kus kahe paadiomaniku tütardele Margot Nortma-Isbergile ja Egna Kimsto-Järvloole kinnitati kaasasõitja E. Tikerpuu poolt rinda lillekimbud,

Felix Mets mängis akordionil ühe vaimuliku meloodia ja selle järel E. Tikerpuu ütles oma lühikeses sõnavõtus tänusõnu kunagise paadisõidu eest, et need kaks vana kalurit koosolijad oma paatides vabasse maailma tõid. Kuna mõlemad on Kanada mullas rahupaiga leidnud, siis anti tänu edasi nende kohal olnud tütardele.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church. 45 Davenport Rd
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill,
Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

EGANGEELIUMI NÄDALA JUMALATEENISTUSED:
Neljap., 20 sept. kell 7.30 õ.
Laup., 22. sept. kell 7.00 õ.
Pühap., 23. sept. kell 3.00 p.l.
Külaliskõneleja Märt Vähi. Esinevad koguduse koor, solistid ja lauluansamblid.
Pühapäevasel jumalateenistusel laulab Tor. Bap. kog. noortekoor C. Kipperi juhatusel.
Teisipäeval, 25 sept. kell 7.30 JUMALATEENISTUS. Kõneleb kuulus vene raadioevangelist Earl Poysti teemal: „Mida Jumal teeb Venemaal!" Lauluettekandeid.

Lembitu avakoondus

Lembitu skautlipkonna avakoondus toimub laupäeval, 22. septembril algusega kell 11 hommikul Peetri kiriku ruumides. Samas toimub poiste registreerimine.

UUED INTRESSIMÄÄRAD ÜHISPANGAS

Ühenduses üldiste intressimäärade muudatustega on ka Toronto Eesti Ühispanga juhatus tõstnud seniseid intresse.

A. Hoiuintressid:

1. **Tshekikäibeta hoiuarved** 10¼% alates 1. sept. 1979.
   Intressid arvestatud iga kuu madalamalt summalt.
2. **Tshekikäibega jooksvad arved** 3½% (endine).
   Intressid arvestatud iga kuu madalamalt summalt.
   Tshekimaksu ei ole. Tasuta nimelised tshekid.
3. **Tähtajalised hoiused**
   1-aastase tähtajaga 10½% alates 14. sept. 1979. Alammäär $1.000.—
   Intress makstud 2 korda aastas ja tähtpäeval.

B. Laenuintressid:

1. **Hüpoteeklaenud 12%**
2. **Personaallaenud 12,6%**

Laenuintressid jõustusid 11. septembrist 1979

TORONTO EESTI ÜHISPANGA JUHATUS

ESTO-80 liikumislavastuse nimeks „Festival Gala"

Pidustuste rahvatantsuala juhataja Udo Tohver vestleb liikumislavastuse eeltöödest

Nädal aega viibis Torontos ESTO-80 rahvatantsu ala juhataja Udo Tohver. Ta tuli Rootsist siia rahvatantsijate tööd jälgima, võimalike ühtlustusi tegema ja andis selle kõrval informatsiooni ESTO-80 eeltööde arenemisest, peamiselt just liikumislavastusest, kuid rääkis ka oma muljeist Torontos.

Rääkides rahvatantsust tuleb kõigepealt selgust saada võimalikest ruumidest kus liikumislavastus toimuks. U. Tohver seletab, et korraldajaid on hirmutanud Toronto ja Baltimore vabaõhulavastused, mis sattusid vihma kätte. Kui siin mandril oli vihm soe, siis Rootsis on see hoopis jahe. Sellel põhjusel taheti saada jäästaadioni, mis on katuse all.

Kuid juhtus nii, et Stokholmis kavatsetakse 1981. a. korraldada jäähoki maailmavõistlus, mistõttu on ettenäha ümberehitusi.

Muidugi pole asi veel lõplikult ümberehitamise kasuks otsustatud, see oleneb praegustest valimistest, kes võidab ja kas uus võitja peab vajalikuks ümberehitust teha. Uuel parlamendil võib otsuse tegemine võtta aega jaanuarini.

See ettenägemata olukord sundis ka eestlasi oma kava ümber organiseerima. Nüüd on saadud ruumid kuninglikku tennishalli. Sel ruumil on mõned miinused, aga pole valikut. Ruum mahutab 3500 inimest, kuid on võimalik veel 2000 kohta juurde panna. Nii mahuks ruumi 5500 inimest kuna põrand on esinejaile.

U. Tohver ütleb, et nad on arvestanud tantsude kavas nii, et kõik tantsijad saaksid oma tantsud esitatud.

Otsus uue ruumi kasuks tuli teha alles kolm nädalat tagasi.

Ta lisab siiski, et väike lootus on veel jäästaadionile, kuigi ollakse 95% kindel selle mittesaamises. Uue hoone asukoht on väga hea, asub 100 m kaugusel maa-aluse raudteejaamast.

Nagu selgub ta vestlusest, arvestati Toronto õppepäeval veel mõlemate ruumidega, kuigi kavast on väljavahetatud suuremat ruumi nõudvad tantsud.

Minnes vestluses edasi tantsurühmade juurde, ütleb ta, et tema juhtimisel on Euroopa ja üks osa USA ja Kanada tantsijaist, samuti on T. Metsalal kasutada teiste maade tantsijaid oma kavaosa täitmiseks. Rääkides tantsijate arvust, mainib ta, et Saksamaalt ja Inglismaalt tuleb umbes võrdselt. Rootsis on aga huvi rahvatantsu vastu väga suurenenud ja mitmel pool harjutatakse suure hoolega.

Liikumislavastusele on antud ametlikuks nimeks „Festival Gala". Selle programm koosneb neljast osast rahvatantsijaile ja teisest neljast võimlejaile, kuhu lisanduvad avatseremoonia ja finaal, kus kõik kavatsetakse kaasa haarata.

Uute ruumide juures on oma probleem, kui on osavõtta soovijaid rohkem kui mahutatakse. Siis on ettenäha kordusesinemine. Kui esimene toimuks kella 4—6 vahel, siis teine järgneks samal õhtul kella 7—9 ringis. Need kellaajad võivad väheselt muutuda olenedes esimeselt lahkujate ja teisele tulijate liikumisest. Kuid kõik oleneb inimeste huvi suurusest. U. Tohver ütleb, et ta loodab, et inimesed mõistaksid sellise lavastuse põhjust.

Kurtes, et ESTO-80 komitee on olnud väga kitsi ajakirjandusele informatsiooni andmisega, seletab ta, et 3—4 nädala pärast saadetakse välja voldik täpsema informatsiooniga, kus kõigile küsimustele on vajalikud vastused.

Üldiselt võiks öelda, et ettevalmistused käivad senise raamkava järele.

Küsimusele, millised on ta muljed Torontost, vastab ta, et õppepäev oli kaunis positiivne ja fantastiline, kuna mitmed olid tulnud väga kaugelt kohale, mis oli üllatuseks nii temale kui ka T. Metsalale. Ta ütleb, et tema küsimusele, kui palju neist tahavad Rootsi tulla, selgus, et üle kaks-kolmandiku 70-st osavõtjast. Kui rahvatantsijad on alustanud kava õppimist, siis vaevalt nad jätavad tulemata. Ta lisab, et oli möödunud nädala sees toimunud „Kungla" I ja II rühma harjutusel, kus 24-st oli tulijaid 20.

Küsides kuivõrd suured on tehnilised vahed kahe maailmajao tantsijail, mainis ta, et need olid minimaalsed.

Ta ise on olnud Idla kooli mees, kel on olnud tantsude alal oma ideesid ja sellepärast harjunud mõne väikse erinevusega. Kuid ta on näinud Inglismaa ja Rootsi tantsijaid ning võib öelda, et koordineerimine ei saa olla raske. Ees on veel Lakewoodi õppepäev USA idaranniku tantsijatega, kuhu ka Los Angelesi esindajad tulevad. Siis on kõigil tantsudel mõningane ühtlustus tehtud.

Kui palju võiks tantsijaid ESTO-80 pidustusel olla? Ta arvestab, et Euroopas on esialgul arvestatud miiniumiks 60, kuid see arv võib tõusta 80 paarini, lisaks lapsed kellest pole seni veel ülevaadet, kuid neil on raskusi rahvarõivaste muretsemisega.

Ja lõpuks ta lisab „Festival Gala" teisest elemendist rääkides, et Leesmentil on kavas eesti tüdrukute võimlemisgruppide moodustamine, kuigi selle südamikuks jääksid ta oma rootslastest eliitgrupp.

Nii tehakse agarasti eeltööd. Noored tunnevad huvi samase elamuse vastu nagu olid rahvuslikud sündmused Torontos ja Baltimores. Et selle kava oleks ühtlane ja kõik tantsiksid ühist eesti tantsu, sellepärast külastas Udo Tohver Torontot ja Lakewoodi, kes optimistlikult näeb kõigi raskuste ületamist.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
698-2745
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates
Müüme aknaid ja installeerime
WINDOWS BOUNDS
1916 Queen E, Toronto

PICK YOUR OWN APPLES
at
PINE FARMS ORCHARD
KING

- HOURS: Weekends & Holidays 9 a.m. — Sundown
  Weekdays: — By Appointment
- Apples within the reach of everyone
- No ladders (full sized apples from pint sized trees)
- DELICIOUS AND SPY
- WEALTHY APPLES SEPT. 1 TO SEPT. 16 (APPROX.)
- McINTOSH, CORTLAND, SPARTAN SEPT. 15 to SEPT. 30 (APPROX.)
- For more information call: KING 833-5459
  833-6698

Hwy 400 North to King—Nobleton cloverleaf. Turn east to first lights and turn north on Jane St. and proceed 2½ miles and then you see the apple Signs. Turn east at Jane and Green Lane as directed.

Eestlased maailma parimate laskesportlastena

40 aastat Argentiina karika teistkordsest võitmisest Luzernis

Käesoleval suve tähistati ühe Eesti spordi suurvõidu neljakümnendat aastapäeva. Juulikuus 1939 asetleidnud laskmise maailmameistrivõistlustel Luzernis, Shveitsis tulid eestlased koguarvestuses üldvõitjaks ja saavutasid maailma tugevaima laskespordimaa kuulsuse. Ning maailmameistrivõistluste tähtsaimal alal, laskmises vabapüssist, omandas eesti meeskond teistkordselt peaauhinna, Argentiina karika, mille nad uuesti tõid omaga kaasa Tallinna, kuhu see jäi pealetulnud Teise maailmasõja sündmuste tõttu järgmiseks seitsmeks aastaks.

Eesti laskuritele korraldati maailma laskeesivõistlustelt naasnult Tallinnas pidulik vastuvõtt, kus neile kõneles ülemjuhataja kindral J. Laidoner. Pildil näeme laskureid oma paljude auhindadega. Tagaplaanil kõnetoolis kindral Laidoner.

Hiljuti on selgunud uusi andmeid Tallinna toodud Argentiina karika saatuse kohta. Sellest kirjutasime „Vaba Eestlase" 23. aug. numbris. Nüüd aga heidame lühida pilgu tagasi sellele, kuidas eestlased selle laskespordi kuulsa auhinna omanikeks said.

Igavesti rändav Argentiina karikas anti vabapüssimatshi võitjale meeskonnale välja esimest korda juba 1903. aasta maailmameistrivõistlustel.

Rändauhinna võitja nimi kantakse sisse kuldraamatusse, samuti pannakse sinna kirja võistlustulemused.

Karika on võitnud Shveits 20 korda, Ameerika Ühendriigid 6, Soome 2, Eesti 2 ja Nõukogude Liit 4 korda. Vabapüssimatshis lastakse 3 korda 40 lasku (püsti, põlvelt, lamades) ja meeskonnas maailmameistrivõistlustel oli kuni 1958. aastani viis meest. Praegu on meeskonnas neli meest. Võib kasutada igasugust tüüpi püssi, kui selle kaal ei ületa 8 kilogrammi ja kaliiber 8 milimeetrit. Teatavasti eestlaste edu tagasid hea laskeoskuse kõrval ka Tallinnas, Eesti sõjaväe arsenalis konstrueeritud väga head püssid.

Laskekaugus on 300 meetrit, märgi kümnelise ringi läbimõõt on 10 sm ja ringi laius 5 sm. Laskmiseks kõigi kolme asendi peale kokku antakse aega 5 tundi 15 minutit.

Argentiina karika panid esimest korda välja muidugi argentiinlased ise, siis kui maailma laskjate paremik tuli 1903. aastal Buenos Airesis peetud maailmameistrivõistlustele.

Seal võitis karika Shveitsi meeskond, kes kordas oma võitu kõigil järgmistel maailmameistrivõistlustel kuni 1921. aastani, millal Ameerika Ühendriigid tõid karika tagasi üle ookeani. Järgnevatel kordadel vaheldus karikas ameeriklaste ja shveitslaste vahel.

Eestlased olid esimest korda väljas 1931. aastal Lvovis, Poolas peetud maailmameistrivõistlustel. Võistluste pea-alal, vabapüssis, jäädi 9 meeskonna hulgas seitsmendaks. Kogusummas tuli parim eestlane J. Vilberg alles 19. kohale. Sellele vaatamata võeti lipukirjaks: „Lööme shveitslasi!" Järgmistel maailmameistrivõistlustel Roomas võitiski Soome meeskond Argentiina karika.

Roomas olid kohal ka vahepeal tublisti harjutanud eestlased, olles juba enne seda saavutanud kodustel võistlustel tippklassi tagajärgi.

Ning vahetult enne Roomat ületas Eesti meeskond koosseisus Liivik, Rikand, Jaanson, Kivistik, Kärner kehtiva vabapüssi matshi maailmarekordi. Kuid kodus saavutatud tagajärgi maailmarekorditeks ei loeta.

Roomas tuli Eesti meeskond vabapüssis soomlaste järel teisele kohale, seejuures võites laskmise püsti asendist. Ning põlvelt laskmises tuli eestlane J. Kärner maailmameistriks. Väikepüssist laskmises tulid eestlased Roomas koguni parimateks ja püstitasid lamades asendis maailmarekordi.

1937. aasta maailmameistrivõistlustele Helsingi sõideti üle lahe juba ühe favoriidina. Vabapüssimatsh Argentiina karikale toimus 8. augustil. Tulejoonel olid 9 riigi meeskonnad: Norra, Läti, Prantsusmaa, Shveits, Soome, Taani, Rootsi, Saksamaa ja Eesti.

Ajaloolises heitluses löödi teiseks jäänud soomlasi kogusummas 33 ja kolmandaks jäänud shveitslasi 45 punktiga, ning püstitati terve rida maailmarekorde.

Individuaalselt oli esimene eestlane Elmar Kivistik, teine soomlane Olavi Elo ja kolmas eestlane Gustav Lokotar. Argentiina karika Eestisse toonud meeskonda kuulusid peale eelmainitute veel H. Kivioja, A. Kukk ja A. Liivik.

Karikat sõideti kaitsma 1939. aastal Shveitsi. Juulikuus olid Luzernis vabapüssimatshis tules 9 riigi esindused. Pärast närvepingutavat heitlust tugevate vastaste ja tugeva tuulega tulid eestlased taas maailmameistriteks, edestades teiseks jäänud soomlasi napilt, ainult 8 punktiga. Argentiina karika tõid tagasi Tallinna järgmised laskurid: Karl Kübar, Harald Kivioja, Elmar Kivistik, August Liivik ja Gustav Lokotar. Ka teistel laskealadel läks eestlastel Luzernis hästi ja Eesti omandas maailma parima laskespordimaa kuulsuse.

Omariikluse ja iseseisvuse tingimustes oleks eestlased tõenäoliselt veel pikka aega püsinud laskespordi tipus. Brutaalsed suurvõimud, hitlerlik Suur-saksamaa ja Nõukogude Liit seda aga ei võimaldanud. Eestlaste vabapüssimatshi maailmarekord püsis muide veel 1952. aastani!

Mis sai aga Tallinnas olnud Argentiina karikast? Ajavahemikul 1940—1946 maailmameistrivõistlusi ei korraldatud.

Need toimusid alles 1947. aastal Stokholmis. Seal oli karikas taas kohal ja selle võitsid shveitslased.

Senine Nõukogude Eestis käibelolnud ametlik versioon karika saatuse kohta oli, et see viidi 1941. aastal venelaste tandudes kaasa, oli sõjapäevadel kuskil Nõuk. Liidu tagalas ja anti hiljem taas maailmameistrivõistluste korraldajate käsutusse. Nüüd aga uuematel andmetel selgub, et karikas oli hoopis **olnud Eestis!**

See leiti 1946. aastal Kiek in de Köki keldris ja saadeti siis edasi Moskvasse. Võiks oletada, et karika viisid keldrisse varjule mõned eestlased, kes ei soovinud, et see eesti laskurite suurvõite tähistav trofee Venemaale viiakse.

J.T.

Väiksemateks

parandustöödeks

nagu veekraanid, tualetid, alumiinium uste-akende panek jne. helistage J. MEIUSI, tel. 225-3283

RAAMATUID

müügil

„VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
Hanno Kompus — **Kustutamata nälg kunsti järele**	11.—	85
L. Wahtras — **Liivaklass**	2.50	15
Enn Nõu — **Vastuvett**	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — **Reekviem**	3.50	35
H. Michelson — **Skautlikul teel**	3.—	35
H. Michelson — **Neorsootöö radadel**	4.30	35
H. Michelson — **Eesti radadelt**	9.—	35
Triinu" üksiknumbreid	1.50	
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — **Mõttelend — Pilte ja peegeldusi**	5.—	25
Karin Saarsen — **Lohengrini lal kumine**	4.50	15
Herbert Salu — **Utoopia ja futuroloogia**	4.50	25
Eduard Krants — **Lumelillalased** (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — **Mis need sipelgad** (luuletuskogu)	3.—	15
A. Kubja — **Kadunud kodud — mälestused**	4.—	25
A. Kubja — **Mälestusi kodusaarelt**	2.—	20
A. Kubja — **Palukesed**	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — **Soomepoisid** 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	85
Leho Lumiste — **Alamuse Andros — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust**	6.65	40
L. Lumiste — **Atlandi aknal**	2.10	40
L. Lumiste — **Killad külas**	5.30	40
A. Vomm — **Ristsõnad I**	2.50	20
A. Vomm — **Ristsõnad II**	2.25	20
A. Vomm — **Ristsõnad III**	2.25	20
A. Vomm — **Ristsõnad IV**	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	20.—	40
Ants Vomm — Varjud (luuletuskogu)	8.—	50
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — **Päevata päevad ja ööta ööd II**	4.—	40
S. Ekbaum — **Ajatar (luuletuskogu)**	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — **Rajusõlmed**	8.80	40
A. Käbin — **Vaim ja muld**	5.—	40
Urve Karuks — Kodakondur (luuletuskogu)	6.—	20
H. Oja — **Koputused eneses** (luuletuskogu)	1.50	25
H. Oja — **Tunnete purdel** (luuletuskogu)	2.75	25
A. Küng — **Mis toimub Soomes?**	14.—	50
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—	40
E. Sanden — **Mitme näo ja nimega**	12.50	50
E. Sanden — **Loojangul lahkumine Tallinnast**	16.20	50

RAAMATUID LASTELE:

Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	50
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.20	35

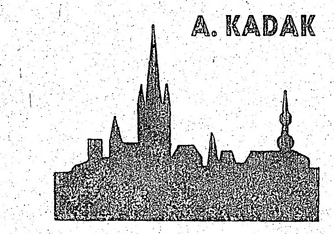

8.

Keegi väitis, et Gustav Suitsu „Internatsionaali" tõlkes olevat read:

„Mis meist tahtvad need orjade karjad,
Kaape essessi vandeselts jälk."

Kahju et neid ridu ei ole selles tõlkes, ka mitte „Marseljeesi" tõlkes. Aga mida võis Suits teada asjust, mis sündisid pärast tema lahkumist ja sünnivad veel pärast tema surmagi?

Mitmest asjust ei tea needki, kes on lahkumata ja veel suremata ja päris siinsamas, otse sündmuste kohal.

Kuidas teavad näiteks need Tallinnas võõrad venelased meie linnaümbruse seene- ja marjametsade asukohti, et nad oma korilaste karjadega aina õigesse paikadesse satuvad ja kunagi tühjade pangedega tagasi linna ei tule?

Vastus on sama, mis teisele analoogilisele küsimusele: kuidas teavad vene vanamoorid ammu ette, millises kaupluses liha või kanamuna müüma hakatakse? Nad kogunevad sabadesse juba mitu tundi enne müügi algust. Eestlased neis sabades on juhuslikud ja vähesed või moodustavad saba lõpu, mis enamasti veel ainult tühjaks müüdud leti ette jõuab.

Arvatakse, et neil on oma kõrgetasemeline sideorganisatsioon. Kuna nad töötavad nii tapamajades, vorstivabrikutes, munabaasides kui ka kauplustes, siis oleks seesugune seletus võimalik. Aga palju tõenäosem on eeldada, et neil on korilase haistmine, animaalne meelteteravus, mis kultuurist rikutud eestlastel juba aastatuhandete eest nürines.

Võiks muidugi oletada, et seenemetsadesse sõidetakse vabriku- ja asutuse autodega maakaardi järgi. See oletus on väga asjatundamatu. Maakaart on Venemaal praegu nii püha ja puutumatu asi, kui ei kusagi mujal maailmas ja kui ei iial enne nõukogude aega, isegi tsaariaegsel Venemaal mitte.

Maakaart on sõjasaladus ja ühtlasi riigisaladus. Eriti on „väga salajased" kõik linnaplaanid. Nii ei leidu „Tallinna" tänavatest mingit linnaplaani ja turistidele pakutavad skeemid on väärad ning meelega võltsitud. On peetud kohtuprotsesse ja tehtud süüdimõistvaid otsuseid noorte eesti haritud meeste kohta, kelle ettevaatamatuse tõttu Soome siinvõistelnud orienteerumissportlaste kätte oli sattunud enamvähem korralik topograafiline kaart tükikesest Mahtra rabast... Ühest ajalooraamatust tuli kõrvaldada kõik külade plaanid 1835-st aastast ja autori noomiti „vastavas asutuses" kõvasti: „Ise olete doktor ja nii käite kaardiga ümber!"

On nähtud venelasi, kes kella ei tunne; sageli näeme venelasi, kes oma nime kirjutada ei oska ja veel sagedamini neid, kes tähti ei tunne. Ja on nähtud vene kindraleid, kes näost kaameks lähevad, kui näevad maakaarti sõduri või soldati käes. Pole võimalik eeldada, et hirm selle eest, et maakaart võiks sattuda ameerika või saksa luuraja kätte, saaks olla teaduslik või isegi teadlik. Nähtavasti on kindralite ja riigisaladuste reetmise profülaktikute suhtumine kaartidesse sisult samasugune kui raudteevahi suhtumine kollasesse lippu oma peos: on ettekirjutus ja kõik. On ju kindraleilt küsitudki, mis see maakaartide salatsemine õieti tähendab? Nad ju teavad, et luuresatelliidid annavad vaenlasele paremaid andmeid. „Tjaa", kuuldakse vastust, „ega siis meie! Need on julgeoleku mehed, kes seda saladusjama ajavad."

On küsitud ka julgeolekupolkovnikuilt. „Noh, mees", ütlevad nad, „ — see, teate on sõjaväe asi ja sinna juba meie midagi teha ei saa."

On see kelle asi tahes — eesti mees tõstab veel kord mütsi sääheduse barbaarsuse kõrgeima astme ees ja — naerab.

Kas niisugused „kaunistused" kui kaadrihirm, kirjavahetuse tsensuur, arhiivide ligipääsematus, pildistamiskeeld, piiritsoonide suletus ja palju muud tõesti ühe moodsagi diktatuuri juurde peavad kuuluma või on see vene bürokraatia fataalne omapärasus — seda pole kerge teaduslikult ja ammendavalt vastata.

Me ei püüagi seda, aga võime küll kinnitada, et kirjatähti, kella ja maakaarti tundmata — muide, kõik need atribuudid on võõrad ka koertele, eeslitele, rottidele ja ka põtradele — venelane leiab Tallinnas ja selle ümbruses nii lihasaba kui seenemetsa hõlpsamini üles kui eestlane omal maal oma kompassi ja keelatud kaardi abil.

* * *

Kõik mis eespool kirja pandud, on ainult üks osa sellest, mis eestlase elu tema kodumaal praegu raskeks ja vaevaga talutavaks teeb.

Kahe siin Läänemere kaldal alatasa kokku puutuva ja kokku põrkava rahva — eestlaste ja venelaste iseloomud, vaimuehitus, kombed ja arusaamad on nii põrutavalt erinevad, et ei aita siin mingi kooselu harjutamine kahekolmekümne aasta jooksul, ei ka kahe-kolme sajandi jooksul. Venelase liigutused, jutud ja paljas juuresolekki on eestlasele vastumeelt ja vastukarva. Venelane on võõras ja pealegi veel vastik okupant. Ta on eestlasele kõige tugevam stressogeenne faktor, ta tekitab meile hüpertoonia-tõbe ja maohaavandeid — ja kui eestlasel poleks jumalast loodud nii raudseid närve, siis ajaks venelane ta arust ära, teeks ta hulluks. Need närvid aga eestlasel on. Ja nii võiks ta kõigest hoolimata, nagu taeva all lõõritav lõoke vaadata oma maa peal kokutavat ja kaagutavat kana, vene suurt sulglooma, keda küll ära ajada ei jaksa, aga kelle aeg magama minna peagi käes on; kanad lähevad vara magama.

Need kirjatükid olen kogunud ja ritta seadnud ühe sõbra kirjadest, kes mulle kodumaalt pikkade aastate jooksul üsna sageli on kirjutanud. Ma ei ole neis palju muutnud, aga mõned sõnad küll välja kirjutanud elusuuruseks, sest kirjades olid need ettevaatusest võimaliku tsensuuri jaoks — ainult kolme punkti või algustähega ära märgitud.

LÕPP

Uus maailma- ja Eesti rekord Mehhikos

Praegu toimuvad Mexico Citys maailma üliõpilasmängud. Üheks tähelepanuväärseks saavutuseks on olnud itaallase Pietro Mennea uus mailmarekord 200 m jooksus, mis on Mehhiko olümpiamängudest 1968 saadik olnud ameeriklase Tommy Smith'i nimel. Uus rekord 19,72 on märgatavalt parem eelmisest, mis oli 19,83. Mennea on püüdnud senist maailmarekordit parandada juba 11 aastat. Ta on elukutselt kehalise kasvatuse õpetaja, kuid teeb praegu oma magistritööd poliitilise teaduse alal. Ta kavatseb veel ühe aasta jooksta, kuid lubab loobuda aktiivsest spordist peale Moskva olümpiamänge.

Samal võistlusel jooksis ida-sakslanna Marita Koch 200 m ajaga 21,91, mis on siiski nõrgem ta nimel olevast maailmarekordist 21,71.

Muudest tulemustest on märkimisväärsed: Willie Banks'i kolmikhüpe 17.23 (uus mängude rekord), teiseks jäi eestlane Jaak Uudmäe uue Eesti rekordiga 17.20. Meeste 400 m jooksus oli esimene lääne-sakslane Harold Schmid uue mängude rekordiga 44,98. Meeste kümnevõistluses oli esimene austerlane Josef Zeilbauer 8203 punktiga, mis on ka uueks mängude rekordiks.

⊙ 21. augustil algas õppetöö Stokholmi Eesti Algkoolis, kus palvuse pidas peapiiskop K. Veem ja koolijuhataja H. Kirikmäe tervitas õpilasi, eelkõige esimeses klassis õppimist alustavaid. Käesoleval aastal on koolis 95 õpilast, neist on algajaid 17. Esimese klassi juhataja on Leida Sulg.

⊙ Maimu Evequoz (Käbi Laretei õde) viibis külaskäigul Rootsis. Ta elab alaliselt Shveitsis, kus ta kolonelist mees oli sõjaväeline esindaja, nüüd on aga pensionil. Maimu on tegelenud juba vallalisena Rootsis, hiljem aga ka Shveitsis moejoonistajana ja varemalt ka modellina.

⊙ Göteborgi Eesti Mees- ja Naiskoorid valmistavad ette oma ühiseks kontserdiks, mis peetakse laupäeval, 1. detsembril. Kontserdile järgneb koosviibimine.

MUHELEV JA NAERATAV 13. MÜ PEAB LÕPUPIDU. Polüit-füüsika doktor Rein Taagepera kasutab oma ettekannete näitlikuks tegemiseks tabeleid, skeeme ja mudeleid, olles veendunud, et „inimesele võib kõik kuradi asjad selgeks muuta, kui saad need puust ette teha". — Poetess Urve Karuks: „Luuletee käib läbi paksust ja vedelast ja lõpuks tuleb sul anda kõik. Sellest on vähe, mis sul üle jäi." — Rootsi-eesti ajaloolane dr. Hain Rebas on õnnelik oma „vesiklaasist" prillidega, mis puhkasid kolme päeva Kotkajärve põhjas, toodi välja Portlandi tuukrite poolt ja näitavad nüüd hoopis selgemat ajaloolist perspektiivi. — Metsatudengite keskseks kujuks kujunes troopikareisija ja kompositsiooniõpilane Hillar Liitoja, kes luuleõhtul deklamaatorina tõestas, et geeniuse ja selle teise vahel on vahet ainult üks samm. — Kunstiajaloolane Eda Sepp peab audio-visuaalseid loenguid, jutt on täiendatud valguspiltidega ja sama selge kui pildid. Eda on aga ka suurepärane loomade treener ja oli MÜ-s oma koeraga, kes oskab aplodeerida. — „Ajakirja" toimetaja dr. Vello Salo tuli Euroopa-matkalt tagasi siledana. Tema vägevat bojaarihabet võite näha Märt Liinve (äärmine paremal) ees. Sellega koos toimus nime eestistamine — Vello Sile. — Professor Vello Sermat oma ettekandes avaldas lootust, et saastamise ja ökoloogilised probleemid lähendavad inimesi. Sellega olid väga nõus metsatudengid oma telgi ümbruse koristamisel, et „ega inimesed ikka üksinda kuigi palju saastada ei jõua."

Heino Jõe

Vajatakse eestikeelset usukirjandust

Seoses õpingute ja tööga, mis toimub Usuteadusliku Instituudi kaudu, vajavad õpilased eestikeelset usukirjandust. Mitmedki vabas maailmas ilmunud usulise sisuga eestikeelsed raamatud on trükist otsas. Neid leidub aga kõikidel maadel ja nende säilitamine ja eriti ka kasutamiseks andmine on tähtis meie kiriku tööle ja tulevikule.

Väiksemal arvul on olemas eestikeelseid usuraamatuid, mis ilmusid Eesti Vabariigi ajastul või enne seda. Ka neid on tarvis koguda ja kättesaadavaks teha. Parimaks meetodiks on vastavad teosed, mida soovitakse kinkida, toimetada oma kohaliku koguduse õpetaja kätte. Kanadas saata võimalikud raamatud abipraost T. Nõmmikule (aadress kiriku teadetes).

EESTI KULTUURIVALLAST

KAS „VANA TOOMAS" IKKA KUULUB TALLINNA TRADITSIOONI JUURDE? Nii on mõnigi kord küsitud Raekoja torni kaunistava tuulelipu kohta, pärast seda kui sõjajärgsel nõukogude võimu perioodil seda vasest tehtud figuuri on hakatud esile tõstma Tallinna ühe sümboli ja suveniirina. Ei olnud ju iseseisvuse ajal Vana Toomast kuigi palju juttu ja sellele erilist tähelepanu ei pööratud ning paljud väliseestlased polnud seetõttu Vana Toomast üldse kuulnud. Viimastel laulupidudel on aga Vana Toomaks rõivastatud mees marssinud isegi kaasa laulupeo rongkäikudel ning ta figuuri järele tehtud suveniire võib osta igaltpoolt.

Eesti Nõukogude Entsüklopeedia ütleb tema kohta järgmist: „Vana Toomas, Tallinna vanim säilinud ja dateeritud tuulelipp, paigaldati raekoja torni tippu 1530. aastal. Palgasõdurit kujutava kullatud vasest kuju originaal asub Tallinna Linnamuuseumis, lipp, varras ja nupp hävisid 1944 tulekahjus. 1952 asetati raekoja torni ENSV Riiklikus Kunstiinstituudis algupärandi järgi valmistatud Vana Toomas."

Nii et sõjasulast või vanaaegset palgasõdurit kujutav Vana Toomas ulatub siiski tagasi üpris kaugesse aega. Viimati on oletatud, et isegi veelgi kaugemale kui 1530. Tallinna Raekoja ehitamine viidi lõpule aastaks 1404. Vanim viide torni tipus asunud tuulelipu kohta pärineb aastast 1483, aga siis seal Vana Toomast veel ei olnud. 1494. aastal tehti raekoja torni juures ulatuslikke plekksepatöid ja oletatakse, et sellel aastal paigaldati torni tuulelipuks ka kõnealolev sõjasulase kuju. Selle esimene dokumenteeritud dateering pärineb küll aga alles aastast 1530, millal tasuti maaler Joachimile seitse marka hõbedat tornimuna ja Vana Tooma figuuri kuldamise eest. Figuur ise võis olla tehtud ja torni tippu pandud juba varem.

Ajaloolaste arvates näitas Tallinna linna raad sellega oma demokraatlikku meelsust, kui ta lasi torni tippu rüütli asemel paigutada tuulelipu hoidjaks lihtsa sõjasulase. Sama vabameelne hoiak väljendus ka raekabeliks olnud Pühavaimu kiriku vanimal, 1433. aasta tornikella juures olnud tekstil, kus lasti kellal deklareerida: „Ma löön õigesti nii teenijale kui sulasele. nii emandale kui isandale, seda ei või mulle mitte keegi ette heita."

Järelikult seisis Vana Toomas Tallinna raekoja tipus kas 414 või isegi 450 aastat, kuni venelaste pommirünnaku tagajärjel 9. märtsil 1944 raekoja torn põles. Tornipealmiku söeks ja tuhaks saades kukkus Vana Toomas tornist alla ja prantsatas tänavasillutisele. Pärast rasket ja hukatuslikku ööd leiti ta sealt järgmisel hommikul mitmeks mõlkis tükiks purunenuna ning toimetati Linnamuuseumi. Leidjaks olevat olnud kunstnik Johann Naha.

Pärast sõda Vana Tooma tükid pandi uuesti kokku ja seda eksponeeriti raekoja muuseumis. 1952. aastal taastati Raekoja tornikiiver. Kuna olemasolev Vana Toomas osutus liialt invaliidistunuks, et seda taas tornitippu paigutada, siis otsustati valmistada selle koopia. Selle tegi tuntud tarbekunstnik, metallkunsti spetsialist Salme Raunam. Uus, originaali järgi täpselt valmistatud koopia pandi torni tippu ja seal ta nüüd seisabki.

1976. aastal aga restaureeriti täielikult ka Vana Tooma originaal. Selle töö viis läbi skulptuur-restauraator Cornelius Tamm. Aluseks võeti 1895. aastal tehtud foto, mis oli tehtud siis kui torni parandamise ajaks Vana Toomas maa peale toodi. Taastati isegi nina all olevad pikad vunstid. Millegipärst ei taastatud ainult parema käe sõrmi, põhjendusel, et need olid puudu juba 1895. aasta fotol.

Kohe pärast restaureerimist sooritas Vana Toomas oma esimese välisreisi. Nimelt eksponeeriti ta Kielis toimunud näitusel „Kunst Tallinnas ja Eestis keskajast tänapäevani". Praegu on originaalne Vana Toomas raekoja keldris asuva näituse väljapanekute hulgas. Tema koopia vaatab torni tipus aga üle Tallinna linna, nii nagu ta tegi seda juba rohkem kui 400 aasta eest.

J.T.

Soome ja Rootsi nõuavad N. Liidult kahjutasu

STOKHOLM — Rootsi kavatseb nõuda N. Liidult 50 miljonit Rootsi krooni (ca 15 miljonit dollarit) kahju õlisaastamise eest, mis arvatakse olevat pärit N. Liidu tanklaevadest, ütles kohtuminister Ingvar Gullnäs. Õli jõudis Stokholmi saarestikku aprillis, kus see levis sadadele väikestele saartele.

Rootsi ametivõimude uurimuste kohaselt on õli pärit N. Liidu tanklaevast „Antonio Gramsci". N. Liit pole siiski selle arvamisega nõustunud, kuid on nõustunud sellega, et riigid vahetavad õliproove ja analüüsivad neid kummaski maal.

Soomes ei ole veel õlikahjustuse lõplik suurus selgunud. Soome kahjusummad on praegu 10 miljonit marka (ca 2,5 miljonit dollarit).

N. Liit on soomlastega nõustunud, et see õli oli pärit N. Liidust, kuid see väljendus on mitteametlik ja selle tegi üleminsener Vassili Koroliov aprillikuul Soomet külastades. Ametlikult ja kirjalikult pole seda siiski kinnitatud. Soome riiklikes uurimiskeskuses tehtud analüüs näitab, et küsimuses on N. Liidu tooröli.

Spionaazhilugu Tallinnast

Einar Sanden, Loojangul lahkume Tallinnast. Romaan. Cardiff 1979. 240 lk.

Einar Sanden on toonud Inglismaa eesti kirjastusmaana fookusse. Lühikese ajaga on ta kirjastanud kolm hea välimusega raamatut kirjastaja oma loomingust. Lisaks möödunud aastal ilmunud „Mitme näo ja nimega", ingliskeelsele „KGB calling Eve", ilmus sel suvel romaan „Loojangul lahkume Tallinnast".

Kõigile kolmele on ühine mõnetine ainekäsitluse laad ja aine ise, mis on saadud kodumaa külastamisest, tutvumisest sealsete tegelastega, kuna viimases teoses on KGB vastu sisse toodud ka CIA, et seltskond oleks tasakaalustatud kahe maailmatuntud salaluureorganisatsiooniga. Kõigi nende väidete kiuste, mis püüavad tõkestada kodumaa külastamist, on vähemalt Sanden suutnud igat lugejat veenda külastuse kasutamise võimalusest inspiratsioonilättena kirjanduslikuks loominguks.

Kus oleks parem mängida salakuulajalugusid, kui venelaste poolt okupeeritud kodumaal, kus nähakse iga väliskülalist omakorda CIA agendina, kelle ees tuleb ülimas valvsuses olla?

Uues romaanis on intriigiks kunagise Eestimaa Kommunistliku partei esimese sekretäri Karl Säre avastamine ühes Lõuna-Ameerika riigis, kes on CIA-le asüüli eest lubanud anda nimekirja pärast sõda läänemaailma põgenenud nõukogude agentidest. Selle põnevust tekitava ja uudisliku sissejuhatusega raamat avataksegi.

Kuid see on siiski ainult raamiks, millele järgnevad 13 päeva Margus-Magnus Tamme elust, keda Inglise luureasutus saadab Eestisse K. Säre poolt lubatud nimekirja Tallinnas olevast peidukohast ära tooma. Need 13 päeva annavad tagasivaate mehest, kelle don-juanlikke harrastusi kirjeldatakse erirahvustest naiste juures ilmse detailirikkusega, kuid keda seob lapsepõlvearmastus kodumaal oleva tütarlapse külge. Viimane asjaolu täiendab Tamme kodumaale mineku ka romantilise poolega ja ehk ongi kaaluvaks põhjuseks, miks ta selle ülesande vastu võttis.

Tütarlapsel oli võimalus siiski varem Viinis olnud noorsoofestivali ajal läände hüpata, kuid muutis hiljem oma meelt.

E. Sanden on kosmopoliitiline. Tema on autorina kodus Inglismaal, Eestis, Rootsis, Budapestis, Helsingis, Viinis ja muidugi Hispaanias. Kõigist neist on viiteid ta teoses. On otse imetletav kui detailselt ta kirjeldab väljasõitu Madriidist iga tänavaristet nimetades.

Spionaazhiromaanid on alati põnevad. Sanden on vältinud põnevuse nii spionaazhis kui ka armastuses. Oma reportaazhis kirjeldab ta kogetud ja tähelepandut, on irooniline välismaa naiste kui ka kodumaal oleva kommunistliku korra suhtes. Ometi lõpeb teos puändiga, mis polegi enam spionaazhlik, vaid hoopis kriminaalne. Margus Tamm juhtub tapma mehe, kelle ruumis ta nimekirja katsub avastada ja jätab oma „nimekaardi" kuriteopaigale.

Selleks sündmuseks on vihje siiski juba varem tekstis olemas, märkusega Mordva vangilaagrist, millega nagu ettevalmistatakse lugejat sellise ootamatu lõpu vastu.

E. Sanden ise väidab M. Tammena, et ta kasutab lihtsat ja selget stiili. See ei tohiks siiski romaani puhul tähendada teatavat laialaastulist väljendusvormi, mõnetist viimistlematust ja liigset ajalehelikkust. Oma viimase teosega on ta dokumentaaljutustuse zhanris, kus isegi ta kodumaal asuvad vastuvõtjad on tuntavad (Piir = Hiir, Thal = Laht jm.).

Nende, kirjastuse 40. juubeliaastat tähistavate raamatutega on Sanden enesest liiga äkki andnud liiga palju. Kolm kodumaa külastamisest ainet saanud raamatut näitavad, et ka Inglismaal on ruumi eesti raamatu trükkimiseks, pealegi inglaslikult meeldiva ja meie tavakohasest ilukirjanduslikust teosest parema välimusega.

HANNES OJA

Ivar Ivaski neli suvist konverentsi

„Oklahoma ülikooli õppejõud prof. Ivar Ivask on sel suvel võtnud osa neljast konverentsist Euroopas ja temast kirjutati neljas Euroopa kirjandusajakirjas, teda intervjueeriti Soome televisiooni saates ja mitme ajalehe poolt", kirjutab „The Norman (Okla.) Transcript" oma 27. augusti numbris. See ajaleht on sageli vaadelnud I. Ivaski tööd ja tegevust ning selletõttu kirjeldas nüüdki sügisese õppetöö alul kirjandusteadlase suvetöid.

Juunikuul võttis I. Ivask osa kolmest internatsionaalsest konverentsist, mis peeti Saksamaal ja Rootsis. Neil konverentsidel käsitleti ajaloolisi ja kultuurilisi aspekte Balti riikidest ja N. Liidust. Ta esines Stokholmis ettekandega Balti Instituudi viiendal teaduslikul konverentsil, Marburgi ülikooli konverents toimus AABS'i käendusel, kus I. Ivask on praegu esimeheks. Kolmas konverents oli Göttingeni ülikooli juures.

Neljas oli Lahtis peetud Internatsionaalne Kirjanike seminar, kus 19-lt maalt tulnud osavõtjad arutlesid tänavuaastasel teemal „Kirjandus kui maailmakeel". Konverentsil oli võimalus lääne ja ida kirjanikel suuliselt ja ebaametlikult kirjanduslikke probleeme arutada.

Konverentsi ajal Soome Televisioon intervjueeris teda ja küsis muuseas, milline on Soome panus maailmakirjandusele, mida tema kui internatsionaalse kirjandusajakirja toimetaja ja soome kirjanduse õpetaja Oklahoma ülikoolis on suuteline hindama väljaspool olijana.

I. Ivaski luuleloomingut ja kunstitöid avaldasid neli Euroopa kirjandusajakirja. Itaalias veerandaastati ilmuv „Cronorama" avaldas kaks luuletust Margherita Gaiducci tõlkes. Luksemburgis ilmuv „New Europe" avaldas oma viimase numbri kaanel ühe tema luuletuse nii eesti kui ka inglise keeles. Ungari kirjandusajakirja „Nagyvilag" avaldas maikuul ühe illustratsiooni Ivaski viimasest luuletuskogust „Elukogu". Neljandaks vaatles V. Uibopuu Ivaski viimast luuleraamatut ajakirjas „Tulimuld".

I. Ivaski tööd kirjandusajakirja toimetajana hindas Balti Instituudi teaduslikul konverentsil peetud avakõnes Rootsi Akadeemia liige kirjanik ja kirjandusajakirja „Artes" toimetaja Östen Sjöstrand, andes seletust ka Nobeli laureaadi valiku toimingust ja muudest auhindamisega seotud küsimusist.

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

MEMBER REALTY CANADA CARGI
Each Member office Independantly owned and operated
MARK T. MANKIN REALTOR
2670A Yonge St. (at Lytton Blvd.)
Toronto M4P 2J5
Kinnisvara ostu või müügi korral helistage
Toomas Mankin, tel. 487-4477
kodus 447-2017

VABA EESTLANE

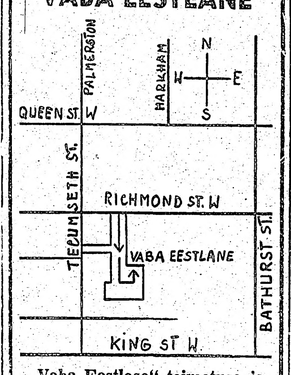

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.25
esiküljel	$3.75
tagaküljel	$3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6395
2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

● Eestlaste Keskkomitee ja Lüübeki Eesti Rahvuskoondis korraldasid laupäeval, 8. septembril Lüübekis restoran „Die Gemeinnützige's" rahvuskultuuri õhtu. Avasõna ütles Voogre, palvuse pidas õpetaja Kägi Göteborgist, sõna võtsid veel Keskkomitee esimees J. Västrik ja Bergmann. Kavalises osas esinesid segakoor „Leelo" Villu Laidsaare juhatusel ja tantsutrupp „Tungal" Kalda juhatusel. Järgmisel päeval esinesid koor ja tantsutrupp Lüübeki Raekoja platsil Lüübeki Vanalinnapeo puhul iseseisva programmiga.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 18. septembril 1979 — Tuesday, September 18, 1979

KIREV MAAILM

HELSINGI — Soome põllupidajaist on pooled 50-aastased ja vanemad. Põllumajanduses töötavate märgatav vähenemine on olnud viimastel aastatel pidev, nii et praegu on veel 400.000-st järel 200.000; samal ajal on tõusnud nende keskmine vanus. Lähema viie aasta jooksul arvatakse nende hulgas olevat võrdselt pensioni- ja tööealisi. Alla 35-aastaseid on maal töötavaist veel 9%, kuna noored eelistavad tööd linnas ja seal olevaid paremaid sotsiaalseid hüvesid.

HOUSTON — „Medical Post" avaldas kirjutise, et generatsioonide pikkusel „vana naiste" arvamisel, mis kinnitab, et sibula söömine vähendab kõrget vererõhku, on teaduslik alus. Keemikud East Texas State ülikoolis leidsid tavalise kollase sibula analüüsimisel prostaglandini nimelist ainet, mida produtseerib normaalselt inimese keha ja mil on kõrgvererõhu vastane mõju.

PARIIS — Hea päikesepruuni saamiseks nahale on Prantsusmaal müügile tulnud erilised pillid. Reklaamis öeldakse, et 20-päevane kuur, kui inimene neelab neli pilli päevas, annab ka kõige kahvatumale nahale sügava pruuni jume. Seega pole tarvis üldse supelranda sõitagi, kus nagunii on hinnad kallid, vaid hästi pruunistuda võib ka oma kodukohas. Pruunistuspillid 20 päevaks maksavad umbes 40 dollarit — ikkagi odavam, kui sõit supelranda.

NEW YORK — Alkohol mõjub kõrguses kiiremini. Kui teie lendate, siis on lennukis õhusurve sama, kui 6000—8000 jala kõrgusel mägedes. Lennukis on ühtlasi niiskuse protsent umbes 10% madalam, mis põhjustab suurema janutunde. Kui teie 6000—7000 jala kõrgusel maapinnal või lennukis (mis küll ledab 35.000 jala kõrgusel) joote kokteili, siis läheb alkohol verre 30% kiiremini kui maapinnal. Teiste sõnadega lennukis jääb inimene alkoholi tarvitades 33% kiiremini purju.

SOUL — Lõuna-Korea on otsustanud suurendada oma kaitsekulutusi järgmiseks eelarveaastaks poole miljardi dollari võrra. See tõus on 40% eelmisest kaitsekulutuste eelarvest suurem.

NEW YORK — 1978. a. oli 15,7% 25-aastastel ja vanemail ameeriklastel ülikooli kraad. See arv on 7,7% suurem kui oli 1960. a. Möödunud aastal oli Ameerika Ühendriikides 21,5 miljonit ameeriklast ülikooli kraadiga.

MARSEILLES, Ill. — 25-aastane metodisti kiriku õpetaja arreteeriti, kuna ta oli esinenud Playboy fotograafina, kes tegi naistest alasti fotosid ja lubas nende eest maksta 1000 dollarit juhul, kui need ajakirjas ilmuvad.

DES MOINES — Automaatpesumajas pesu pesemine ei ole kõige tervislikum. Iowa riigiülikooli uurimiste järele bakterid eelmisest pesust säilivad hästi pesumasinas ja võivad teie pesusse üle minna. Pärast paljusid katseid uurimisüksuse juht ütles, et eelmisi pisikuid võib hävitada, kui kuuma pesuvette lisatakse tassitäis kloriini (chlorine bleach) ja lastakse masin ühe pesemistsükli võrra käia.

LOS ANGELES — Vähisõrgadega konnad toodi omal ajal Aafrikast Californiа teaduslikesse laboratooriumitesse uurimise otstarbel. Neid sattus hulgaliselt ka tiikidesse ja mujale vähematesse veekogudesse. Nüüd on nad niivõrd siginenud, et kipuvad muutuma nuhtluseks. Vähk-konnad („killer-frogs") on suure isuga ja söövad veekogudes iga kala või muu veeloома, mis aga ette juhtub. Vastavatel asutustel Kaliforнias on nüüd mure, kuidas konni enne hävitada, kui nad Kalifornia veekogud kaladest tühjaks söövad.

ESTO-80 laulupeol 6000 istekohta

ESTO-80 abiesimees dr. V. Paljak andis Torontos informatsiooni

Laupäeval, 8. septembril, toimus ESTO-80 Kanada toimkonna ja Rootsist saabunud ESTO-80 peakomitee abiesimehe dr. Ivar Paljaku kohtumine Eesti Maja kohvikus. Dr. I. Paljak oli ametisõidul Ottawasse ja tal jäi aega lühikeseks kõrvalpõikeks Torontosse tulla, et vastata siinsete toimkonna liikmeile vähem kui aasta kaugusel olevate päevade kohta tekkinud küsimusi. Ootamatu saabumise puhul said kokku tulla esimees T. Tõsine, laekur J. Ramjalg ja A. Kelder, kellega vesteldi umbes tund aega.

Dr. I. Paljak andis seletust siinseile küsimusile laulupeo asjus, et see toimub 12. juulil Älvsjö näitusehallis. Laulupeo peaproov on eelsel reedel samas ruumides, kuhu pääseb kesklinnast rongiga 9. min. jooksul.

Laululava mahutab 1200 lauljat, kuna kuulajaile on varutud 6000 kohta.

Pääsmed täiskasvanuil laulupeole on 35 Rootsi krooni (ca 10.00 dollarit), peale selle on ettenähtud 200 õpilaspiletit hinnaga 15 Rkr. (ca $4.00). Erilised istekohad varutakse pensionäridele, kes kannavad kuuldeaparaati.

Laulupeo toimkonna liikmeil oli hiljuti kokkusaamine dr. R. Toiga, kes viibis Stokholmis ja on ettenähtud üheks laulupeo üldjuhiks.

Dr. I. Paljak ütles, et Ameerika mandril näib valitsevat elav huvi laulupeost osavõtu vastu.

Ta andis ka laulupeotoimkonna aadressi, kui kellegil on vajalik sinna kirjutada: Jüri Raid, Skarpbrunnvägen 153, S — 145 64, Norsberg, tel. 0753/80908.

Toronto toimkonna liikmed esitasid mitmeid täiendavaid küsimusi, mis praegu siinses tihiskonnas olevaid sõiduhuvilisi huvitavad. Dr. I. Paljak lubas Stokholmi jõudes need sealsele peatoimkonnale ette kanda.

Lindau-õed laulsid Mitmekultuurilise TV-jaama programmis

Möödunud laupäeva õhtul oli uues Mitmekultuurilise TV-jaama saates ilma pealkirjata programm, kus esitati kreeklaste rahvatantse, mille järel ootamatult hakkas kitarril helisema J. Zeigeri „Kanneldaja" meloodia ning skriinile ilmusid Toronto eestlaskonnale populaarsed Lindau-õed, alustades helitöö vokaalse osaga. Laulu kestel ilmnes ka, et kitarril saatjaks oli Peeter Kopvillem. Tütarlapsed laulsid meeleolukalt eesti rahvaviisile baseeruva laulu.

Eestlasile järgnes makedoonlasist isa, kes oma kahest lapsest koosneva perekonnaorkestriga esitas kergemat muusikat.

Ühtki seletust programmi juurde ei antud, ei kreeklasist tantsijaile, eestlannadest lauljaile ega makedoonlasist perekonnaorkestrile. Kreeklaste tantsude puhul tulid siiski skriinile tantsude nimed, makedoonlaste puhul nimetas isa ise esitatava meloodia, eestlaste puhul ei antud eel- ega ka mitte järelinformatsiooni, ei nimetatudki, et nad on eestlased.

Õhupallis Ida-Saksamaalt vabadusesse

BERLIIN — Kaks Ida-Saksamaa perekonda sooritasid dramaatilise ja originaalse põgenemise Ida-Saksamaalt Lääne-Saksamaale, kasutades põgenemiseks kodusel teel valmistatud õhupalli. Kuuma õhuga täidetud õhupallis maandusid Lääne-Saksamaal kaks abielupaari oma nelja lapsega, pääsedes pärast riskantset ja elukardetavat sõitu õnnelikult vabadusesse. Õhupall lendas üle Ida-Saksamaa miiniväljade ja traattõkete ja maandus Baieris pärast 30 minutit kestnud 17 kilomeetri pikkust õhureisi. Põgenikud olid oma õhupalli kokku õmmelnud maja keldris, pühendades selleks kõik oma vabad minutid. Kuivõrd pingutav oli see töö, võib juba järeldada sellest, et õhupall oli 137 jalga kõrge ning selle diameeter oli 114 jalga. Lääne-Saksamaa võimud imetlesid, et selline primitiivne põleva gaasiga köetav õhupall suutis kanda kuut inimest ning põgenikud ise mainisid, et nende suuremaks kartuseks oli võimalus, et Ida-Saksamaa piirivalvurid tulistavad õhupalli alla.

Sündmuste kalender

⊙ Kuni 28. septembrini toimub Northern District Library ruumes, 40 Orchard View Blvd. (Yonge & Eglinton) Abel Lee viktoriinraafide näitus. Avatud raamatukogu lahtioleku aegadel.

Begin nõuab Clarkilt lubadusest kinnipidamist

JERUUSALEMM — Kanada erisaadik Robert Stanfield kohtus möödunud neljapäeval Iisraeli peaministri Menachem Begin'iga, kes nõudis Kanada valitsuselt Kanada saatkonna üleviimist Tel Avivist Jeruusalemma, milleks valimiskampaania ajal oli lubaduse andnud tolleaegne konservatiivide partei juht ja praegune Kanada peaminister Joe Clark. Konservatiivide lubadus tekitas suure meelepaha Araabia riikides ning nende survel lükkas Kanada valitsus saatkonna üleviimise määramatuks ajaks edasi ning saatis erisaadiku Robert Stanfieldi Kesk-Idasse saatkonna üleviimise küsimust uurima. Begin toonitas pärast kokkusaamist Stanfieldiga ajakirjanikele, et Joe Clark on talle suusõnaliselt ja kirja teel mitmel puhul maininud, et ta teostab valimiste ajal antud lubaduse ja viib Kanada saatkonna üle Jeruusalemma.

Kanadat hoiatatakse terrorismi eest

VANCOUVER — Vancouveris toimus Kanada politseiülemate konverents, millest osa võttis ka Lääne-Saksa terrorismivastase tegevuse juhataja kolonel Ulrich Wegener. Wegeneri üksus organiseeriti Saksamaal 1972. a. olümpiamängude ajal tehtud terroristide rünnaku järel ja sellesse kuulub praegu umbes 200 meest. Kol. Wegener ütles, et Kanada lähedane koostöö ja sõprus Iisraeliga võib olla põhjuseks, et terroristid valivad Kanada oma tegevuspaigaks. Araablased plaanitsevad peale Iisraeli ja Egiptuse vaherahu sõlmimist terrorirünnakute teostamist Kanadas, arvas kol. Wegener. Kuid mitte üksi Kanada, vaid ka teised riigid, kes on sõbralikes suhteis Iisraeliga, on samasuguses olukorras. Wegener rõhutas rahvusvahelise koostöö vajalikkust terrorismi tõrjumiseks.

Etioopia kinnitas venelaste osavõttu

NAIROBI — Etioopia on esimest korda nõustunud kuuldustega, et Kuuba sõdurid ja N. Liidu sõjalised nõuandjad võtsid osa võitlustest Somaalia ja Eritrea vastu. Riigipea Mengistu Haile Mariam teatas oma raadiokõnes, et võitlusis on saanud surma rahvusvahelisi sangareid Kuubast ja N. Liidust ning Lõuna-Jeemenist. Ta soovitas Addis Abeba raadio kaudu austada sõjas langenud „martiüüre, kes said surma revolutsiooni kaitsel". Mengistu ei väljendanud täpsemalt langenute või haavatute arvu.

„Tundmatu" Toronto Eesti Segakoor

Kuigi ESTO-80-ni on kümme kuud ja igasugused eeltööd lõplikku ilmet saamas, tuleb ikkagi veel esile uusi üllatusi. Kui Toronto Eesti Segakoor palus omale Stokholmist noodiraamatuid saata, küsis laulupeo toimkonna esimees Jüri Raid: „Kas Toronto Eesti Segakoor on omaette koor või eelmistest kooridest moodustatud?" Need eelmised olevat T.E. Meeskoor ja Cantate Domino. Sellest ilmneb kui puudulik on kommunikatsioon ESTO-80 peakomitee, alltoimkondade ja seal esinеda kavatsejate vahel. Kuid on siiski imestamisväärne, et laulupeo toimkonna esimees pole midagi kuulnud Toronto Eesti Segakoorist, kui suurimast eesti segakoorist vabas maailmas. Sellest on vähemalt juubelite puhul kirjutanud ka Rootsis ilmuvad eesti ajalehed.

Etna surmas turiste

ROOMA — Sitsiilias asuv vulkaan Etna alustas möödunud nädalal ootamatult tegevust ning järsku kraaterist välja pursanud laava surmas üheksa turisti. Politseivõimud mainivad, et kraaterist paisati koos laavaga välja suuri kive, mis võrdusid oma suuruselt väikestele majadele. Arvatakse, et surmaohvrite arv on veelgi suurem kui avaneb võimalus kogu kraateri piirkonda kontrollida.

*

BELGRAD — Jugoslaavias, Stalaci lähedal, juhtus raske raudteeõnnetus, mis nõudis ohvriks vähemalt 60 inimese elud kuna sajad inimesed on saanud vigastada. Õnnetuse põhjustas kaubarongi läbisõitmine punastest tuledest ja kokkupõrge jaamas seisva reisijaterongiga.

Esindajatekoda ei poolda sunduslikku sõjaväeteenistust

WASHINGTON — Ühendriikide Esindajatekoda lükkas häälte vahekorraga 259:155 tagasi ettepaneku, mille põhjal oleks alustatud noorte meeste registreerimisega sõjaväeteenistuseks. Ettepaneku vastuvõtmisel oleks nõutud presidendilt selektiivse teenistuse süsteemi rakendamist nende noorte meeste registreerimiseks, kes pärast 31. detsembrit 1980. saavad 18-aastaseks.

Alberta lubab õlituludest teistele provintsidele laenu

EDMONTON — Alberta provintsi peaminister Lougheed tuli avalikkuse ette omapärase ettepanekuga, lubades teistele provintsidele laenu nendest summadest, mis akumuleeruvad Albertas rajatud erifondi kõrgendatud õli- ja gaasihindadest. Ontario peaminister Davis on korduvalt nõudnud, et Alberta õlirikkustest saadud summasid tuleks Kanada ühtsuse ja rahva heaolu huvides jagada teiste provintsidega, kuid Alberta peaminister on need ettepanekud alati tagasi lükanud ning keskvalitsuse peaministeр Joe Clark ei ole leidnud vormelit, kuidas seda provintside vahelist vastuolu leevendada ja lahendada.

Afganistani president kõrvaldati ametist

KABUL — Afganistani president Nur Mohammed Tarakki, kelle organiseerimisel Afganistanis viidi 1978. aastal läbi kommunistlik revolutsioon, loobus ootamatult oma ametist ning uue võimumehena kerkis riigi etteotsa peaminister Hafizullan Amin, kes on tuntud jõhkra kommunistina ja hoolimatu poliitikuna. Ametlikult mainitakse, et Tarakki lahkus ametist tervislike häirete pärast kuid poliitiliste vaatlejate arvates võttis temalt võidu jõuga üle peaminister Amin, kuna presidendi ametist loobumise päeval olid pealinna Kabuli koondatud suured tankiüksused.

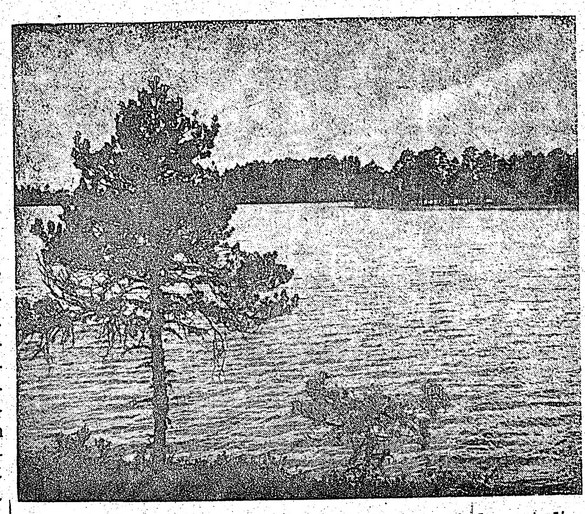

Suviroheline maastikupilt hakkab sügise saabumisel peatselt muutuma kuldkollaseks.

Riin Rivanool

Ülekohus

See on igaühel teada, et maailm on täis kiusu ja ülekohut, mis võib tabada kõige ilusama hinge ja puhtama südametunnistusegagi olevust.

On küll öeldud, et noorusaeg on see õnneaeg ja kõneldakse aina „muretust lapsepõlvest", aga tõtt on selles kõiges üsna vähe.

No mõelge nüüd ise, kuis saaks õnnelik olla see, kus iga su tahtmine on surutud teiste suuremate keeldude ja käskude alla, kus nii palju soove ja unistusi täitmata jääb teiste inimeste otsustamiste tõttu. Ise ja oma pea järele tohib vaevalt midagi teha või läbi viia.

Ja ülekohus? Mitut sorti ülekohut — seda saab tunda samahästi pisike hing kui täiskasvanugi.

Just kui Arukeste Anni sedasi neid suuri mõtteid omaette arutanud oli, tuli talle meelde nende oma pojukesele juba kord aastate eest tehtud ülekohus, mis äärepealt Arukeste Annikest ja Augustitki tublisti raputanud oleks. Igatahes seljuhul küll, kui Annikese südamevalus väljalastud sõna peale oleks jäänud. Kes seda teab, kus nad siis praegu olnud või elanud oleksid.

See oli siis, kui Alfred alles paras poisijõnn oli. Kõik need tematаolised jõnglased ratsutasid varakevadest hiissügiseni jalgratastel ringi ja mõned täiskasvanudki, kellel õigupoolest juba aru peas pidanuks olema, tikkusid ränk-liiklusse sisse ja segama. Spordi pärast ikka, tervishoiu mõttes, muidugi.

Üks selline hea tervisvõimleja oli lähedusse kolinud paks ungarlane. Oli sedasi parasjagu aastates inimene, aga jalgrattaga tema aina sõita armastas ja pealtvaatajail oli huvitav arvestada, et „näis, kauaks see jalgratas sellise jõmmkäraka all vastu peab, enne kui kokku variseb.".

Poisikesed tikkusid teda seljataga vahest järele ahvima ja kah „puhva-puhva-sõitu" tegema, aga muud paha sest just ei teatud olevat, ainult et vanamees ei sallinud poisikesi ega poisikesed teda. Eks tal olnud nii öelda vastastikune vaen või armastuse puudus.

Ühel hommikul, kui Annike köögiuksest välja tahtis minna, ei annud uks seestpoolt lahti lükata. Tuli välja, et kellegi jalgratas oli pandud just vastu Arukeste ukseava ja seal tema seisis poole päevani, kuniks Annike oma Alfredile käsu kätte andis:

„Ehk tunned, kelle jalgratas see on? Ja kui ei tunne, võta ta käekõrvale ja mine paku oma tänava poistele, küll mõni ta ikka ära tunneb või vähemalt teab, kelle oma on. Küllap keegi jõmpsikaist on teisele paha nalja teinud sõiduriista siia meie varjulise ukse taha peitu veeretanud."

Alfike võttis jalgratta käekõrvale ja tõttas sõnakuulelikult käsku täitma.

Ei läinud kaua, kui Alfi suure jooksuga tagasi tormas ungari vanamees jalgrattal ta kannul.

„Varas", karjus vanamees, „kuradima varas, kelle käest oma jalgratta kätte sain!"

Alfi lippas vilksti ema kõrvalt ukseprаost tuppa, vanamees jäi uksetaha kurjustama ja nüüd astus Annike ise ja isiklikult teotajale vastu:

„Mina käskisin poisil võõra jalgratta meie ukse tagant ära viia", katsus ta selgitada, aga tema sõnu ei võetud mikski ja vanamees karjus:

„Kas näed, nüüd on ema ka mestis! Terve varaste pesakond on majas peidus!" ja et mitte tervet tänavatäit majaelanikke kisa peale välja meelitada, puges Annike hirmunult tuppa tagasi.

Nüüd algasid Arukeste-omadel hirmsad päevad. Vihane vanamees ähvardas, kuulutas kõigile, keda nägema juhtus, selle tänava vargapesast ja vibutas rusikat.

Lõpuks kutsus August politsei, seletas asja ära ja otsis kaitset. Võimumees kuulas Augusti jutu naerulsui ära, leidis, et kui vigastatuid, peksasaanuid, haavatuid ega surnuid ammugi mitte sündmuse juures ei olnud, siis on tsiviilasi ja tuleks asjaosalisel omal auhaavaja kohtusse anda.

„Mida aitaks selline protsess? Võtab aega ja raha ja kes sellest kuuleb või naabreilegi kuulutab, et me vargad pole!" halises Annike.

„Müüme parem oma maja maha, jätama kõik ja kolime mujale! Ära siit rajoonist ükskõik kuhu!"

Kui nüüd August tõesti järele oleks annud, maja müünud ja ülekohtu eest koos oma perega põgenenud oleks, siis . . .

Õnneks ei. Arukesed elavad oma vanas majas praeguseni. Paks jalgratta-vanamees kadus tänavapildist üsna varsti ja vale ning ülekohtu on naabrid ammugi unustanud. Kas ka Arukeste omad ise? Võib-olla.

Võib-olla aga ka mitte.

Enesele tõotuse andmine rahustab hinge. Tõotuse täitmine aga oleks juba jonnijamine iseenesega.

A. Valton

⊙ Halva ja ülekohtusegi arvustusega on parem kui arvustuseta. Pealegi, halvast arvustusest võib sageli rohkem õppida kui heast.

A.H. Tammsaare